

שיחות חיזוק

שיחות מפי
הרב אורן נודית שליט"א

פרשת בשלה
ט"ז בשבט

שיחות חיזוק

פרשת בשלה
ט"ז בשבט

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים שיחות חיזוק (ה כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

תוכן הענינים

ג	ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור
ג	שמור 'פתחי פיך' שהוא תחלה לכל
ד	במצרים היה הדבור בגלות
ד	המר אסור לשון הרע ומה שגורם בעולם
ה	הדבור יוצא מהגלות
ו	הזהירות מדבור הפונם בכבוד האלת
ו	הטא לשון הרע גורם פגם בברית
ז	בפגם הדבור אין ערכות בלמוד התורה
ח	תקנתם של מספרי לשון הרע
ט	יכול להחיות אותם ממש
ט	מאכילין אותו גחלי רתמים
י	בם - ולא בדברים אחרים
י	המר ענין 'מוזרא מקדש'
יא	מפני פחד ה' והדר גאווה
יב	הזהירות שלא לדבר בבית הכנסת
יב	אוי להם לבריות מעלבונה של תורה
יג	מן הדיו אסור להפסיק
יג	אינו דומה דבר שלם לשני חצאים של אותו דבר
יג	הלמוד בציפיות הוא מדרגה עליונה שאין לתאר ולשער
יד	מפתח החטא של בטול תורה
טז	עליונים למטה ותחתונים למעלה
יה	לשבת שירה ט"ו בשבט
יט	מעלת היום הקדוש ט"ו בשבט
כ	ענין אכילת פרות וההתקדשות בט"ו בשבט
כא	מסגלת יום ט"ו בשבט - ברכות בכונה
כב	תקון הברית - לברח מתענוגים
כג	עבודת ה' על ידי אכילה וצנין התאוה
כג	במעוט תענוג כי הוא אבי אבות הטמאות
כד	עבודת גדולי ישראל בענין מעוט תענוג
כו	עמק ענין קדשת האכילה והעלאת נפוצות
כז	הרוצה להתקדש באכילתו
לז	דרגות שונות באכילה

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שיחות חיזוק

שְׁמִירַת הַדְּבֹר בְּכָל וּבְבֵית הַמִּדְבָּר וּבְאַמְצַע הַלְמוּד בְּפָרֹט

שִׁיחַת חִזּוּק לְשִׁבַּת פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח [תשס"ו]

‘פֹּה’ בְּגִימָטְרִיא ‘מִלֵּה’ (סֵפֶר הַלְקוּטִים לְהַאַרְיִז לְוִיצָא), לומר שֶׁהֵם שְׁקוּלִים.

וּמוֹכָא בְּסֵפֶר הַקְּדוֹשׁ דְּגַל מַחְנֵה אֲפָרַיִם: ‘בְּפָסוּק (בְּרֵאשִׁית מֵה, יב): ‘וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אַחֵי בְנֵימִן פִּי פִי הַמִּדְבָּר אֲלֵיכֶם’, וּפְרַשׁ רַשׁׁי: ‘וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת’ - בְּכַבּוּדֵי, וְשִׁאֲנֵי אַחֵיכֶם שִׁאֲנֵי מְהוּל כְּכֶם. וְעוֹד, ‘כִּי פִי הַמִּדְבָּר אֲלֵיכֶם’ בְּלִשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ - כִּי יְדוּעַ, שִׁיעֲקֹב וּבְנֵי הָיוּ מְרַכְבֵּה שְׁלֵמָה, וְלַעֲת הַהִיא הָיָה בְנֵימִן בְּמִקּוֹם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, וְהוּא שְׁדַקְדָּק לומר וּלְחַלֵּק לְשִׁנֵי עֵינֵינִים: ‘עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אַחֵי בְנֵימִן’, שֶׁהוּא לַעֲת עֲתָה בְּמִקּוּמֵי וּבְדַרְגָּא דִּילֵי (שְׁלֵי) - ‘כִּי פִי הַמִּדְבָּר אֲלֵיכֶם’ בְּלִשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ, הִינּוּ שְׁאַתֶּם רְוֵאִים שֶׁהַלְשׁוֹן שְׁלֵי קָדֵשׁ, וְלֹא פְגַמְתִּי עֲדִין פִּי וְלִשׁוֹנִי, וְהֵם שֶׁהָיוּ יְכוּלִין לְהַסְתַּכֵּל וּלְהַבִּין זֶה בְּדַבְרוֹ עִמָּם, וְהוּא שְׁפָרַשׁ רַשׁׁי: ‘הִרְאָה לָהֶם הַמִּלָּה’, הִינּוּ כִּי זֶה תְלוּי בְּזָה - בְּרִית הַמַּעֲוֹר מְכֻוֵן נִגְדַּת בְּרִית הַלְשׁוֹן, וּבְדוּדֵי מִי שֶׁשׁוּמֵר פִּיו וְלִשׁוֹנוֹ מִלְּדַבֵּר שְׁקָר, אֵינּוּ מְשַׁקֵּר בְּבְרִית קְדִישָׁא. וְזֶה נִמְשָׁךְ מִזֶּה. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים ד, ג): ‘תִּתְּאֶהְבּוּן רִיק’ - ‘רִיק’ הוּא אוֹתִיּוֹת ‘קְרִי’, וְהִינּוּ עַל יְדֵי ‘תְּבַקְשׁוּ כְּזָב סֵלָה’, כִּי בְּרִית הַמַּעֲוֹר תְלוּי בְּבְרִית הַלְשׁוֹן, וְלִכְךָ בְּמֵה שֶׁהִרְאָה לָהֶם יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁלִּשׁוֹנוֹ קְדוֹשׁ, וְלֹא פָגַם חֵס וְשְׁלוֹם לִשׁוֹנוֹ, וְהוּא דְבוּק בְּאַמְת, מִמִּילָא הִבִּינוּ שֶׁלֹּא פָגַם חֵס וְשְׁלוֹם בְּבְרִית קְדִישָׁא.

שִׁמּוֹר ‘פְּתַחֵי פִיךָ’ שֶׁהוּא תְּחִלָּה לְכָל

וּמוֹכָא בְּסֵפֶר הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הִפָּה הוּא הַפְּתַח שֶׁל הַגּוּף וְצָרִיף לְשִׁמּוֹר תְּחִלָּה לְכָל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מִיכָה ז, ה): ‘שִׁמּוֹר פְּתַחֵי פִיךָ’

בְּסִיעָתָא דְשְׁמַיָא, נְשַׁתְּדַל לְהַתְּבוּנָן בְּזֵהִירוֹת בְּשְׁמִירַת הַדְּבֹר, וּבְפָרֹט כְּשִׁיּוֹשְׁבִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְבָּר, שֶׁצָּרִיף לְהִזְהַר מֵאֵד בְּקִדְשָׁתֶם, וְהִזְהִירוֹת בְּעֵינֵי זֶה, הוּא חֵלֶק מִהַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לָנוּ לְהוֹדוֹת עַל כָּל רְגַע שְׂזוֹכִים לְהַסְתוֹפֵף בְּחִצְרוֹת בֵּית ה', וְלִשְׁבַּח בְּכָל פֹּה וְלִשׁוֹן בְּכָל זְמַן שֶׁאֲפָשֶׁר, וְלומר לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: ‘תּוֹדָה רַבָּה שְׂזוֹכִיתָנִי לְשִׁבַּת בְּבֵית הַמִּדְבָּר בְּכָל שְׁעָה, וּמְכַל שְׁפָן אִם זוֹכָה לְשִׁבַּת בְּבֵית הַמִּדְבָּר יוֹם שְׁלֹם - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיף לְהוֹדוֹת לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל זֶה.”

בְּרִית הַלְשׁוֹן מְכוּוֵן כְּנֶגֶד בְּרִית הַמַּעֲוֹר

מוֹכָא בְּסֵפֶר ‘שִׁיחֹת הַתְּחִזְקוֹת’ (בְּפָרֹשַׁת בַּא תְּשַׁנּוּ, בְּפָרֹשַׁת שְׁמוֹת תְּשַׁנּוּ ט) עַל הַכְּתוּב: (קְהֵלֶת ה, ה): ‘אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטִּיא אֶת בְּשָׂרְךָ וְאַל תֹּאמַר לְפָנָי הַמְּלֹאֲךָ כִּי שִׁגְגָה הִיא לְמָה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ וְחַבַּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדִיךָ’; מוֹכָא מִצַּדִּיקִים זי"ע, מֵה שֶׁפָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (שְׁבַת ל ב ע"ב): ‘לְחַטִּיא אֶת בְּשָׂרְךָ’ - הִינּוּ מְכַשׁוֹל בְּקִדְשָׁה, וְאִם יֹאמֵר עַל זֶה “כִּי שִׁגְגָה הִיא” וְאִנֶּס וְחִמְנָא פְטָרָה. אֲבָל “לְמָה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ”, כְּלוֹמֵר כְּשֶׁאֲדָם פּוֹגֵם בְּפִיו וּבְלִשׁוֹנוֹ, שְׁיֹוֹתֵר קַל לְהִזְהַר בְּזֶה מִבְּקִדְשָׁה הַכְּלִילִית כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קְהֵלֶת י, יא): “וַיִּמָּה יִתְרוֹן לְבַעַל הַלְשׁוֹן” - הִרִי שֶׁאֵין לוֹ הַתְּנַצְלוֹת בְּזֶה לומר “כִּי שִׁגְגָה הִיא”.

הִנֵּה מוֹכָא (סֵפֶר יְצִירָה פָּרָק א) אֲשֶׁר בְּרִית הַלְשׁוֹן מְכוּוֵן כְּנֶגֶד בְּרִית הַמַּעֲוֹר, וְהֵן קְשׁוּרוֹת זוּ בְּזוּ. וְהַעֲנִינָן, שֶׁכְּשֶׁאֵינּוּ שׁוֹמֵר אֶת פִּיו - אֵין לוֹ סִיוַע לְשְׁמִירַת הַבְּרִית, וְכִדְאִיתָא אֲשֶׁר

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח

שֶׁל תּוֹרָה אֵינָן שׁוֹת לְדַבֵּר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה, אֲפֹּי עַל פִּי כֵן, מַעֲלַת הַשְּׂתִיקָה עֲדִיפָה. וְאִם עַל דְּבוּר תּוֹרָה מְקַבֵּל שְׂכָר בְּבַחֲיִנַת 'סְלַע', בְּהַתְגַּבְּרוּת עַל יֵצֵר שְׂמֵפֶתֶה לְשִׁיחָה הָאֲסוּרָה מְקַבֵּל שְׂכָר כְּפוּל בְּבַחֲיִנַת 'שְׁתֵּי סְלָעִים'.

בְּמִצְרַיִם הָיָה הַדְּבוּר בְּגִלּוֹת

הַקְּרִיאָה מְעוֹרְרַת הַזְּמַן, וְגִדּוּלֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים דְּבָרֵי מוֹסֵר וְהַתְּעוֹרְרוֹת בִּימֵי הַשׁוֹכְבֵי"ם הַקְּדוּשִׁים, הָיוּ מְעוֹרְרִים בְּיוֹתֵר אֹדוֹת שְׂמִירַת הַפֶּה וְהַלְשׁוֹן, וּמוֹכָא מֵהַזְהַר הַקְּדוּשׁ וּמִכְתָּבֵי הָאֲרִיזוֹ"ל שֶׁבְּעַת גְּלוֹת מִצְרַיִם הָיָה הַדְּבוּר בְּגִלּוֹת.

מוֹכָא בְּדְבָרֵי חַז"ל (סְפָרֵי וְאַתְחַנֵּן ב) עֶשֶׂר לְשׁוֹנוֹת נִקְרְאוֹת תְּפִלָּה. זְעָקָה. שׁוֹעָה. נֶאֱקָה. צָרָה. רָנָה. וּפְגִיעָה. נְפוּל. וּפְלוּל. עֲתִירָה. עֲמִידָה. חֲלוּל. חֲנוּן. זְעָקָה - בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ב, כג) "וַיְהִי בְיָמֵים הַרְבִּיִּים הָהֵם וַיָּמַת מִלֶּךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֱנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעְקוּ". שׁוֹעָה - מִנֵּי? שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁם "וַיַּעַל שׁוֹעֲתָם". נֶאֱקָה מִנֵּי? (שֵׁם פְּסוּק כד) "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם" וְכוּ'.

וְהִנֵּה שֶׁלֹּשׁ מִלְּשׁוֹנוֹת תְּפִלָּה נִלְמָדִים מִגְּלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְזוֹ בְּחִינַת גְּלוֹת הַדְּבוּר, שֶׁשֵּׁם הִיא קוֹל בְּלֹא דְבוּר כְּזֶעֱקָה, שׁוֹעָה וְנֶאֱקָה - בְּבַחֲיִנַת "הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ" (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, יד) - קוֹל שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְצֵאת בְּבַחֲיִנַת דְּבוּר.

כְּתִיב (ב, יד): "הִלְהַרְגֵנִי אֲתָה אִמֵּר כְּאִשֶּׁר הִרְגַתְּ אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נוֹדַע הַדְּבָר", וּפְרָשׁ רַש"י: 'דָּאג לֹא עַל שְׂרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים דִּלְטוֹרִין, אִמֵּר מַעֲתָה שְׂמָא אֵינָם רְאוּיִין לְהַגָּאֵל'; הֵינּוּ שֶׁהֵבִין סִבַּת גְּלוֹת הַדְּבוּר, כִּי הַפֶּה מְקַלְקֵל בְּדְבוּר אֲסוּר.

חֲמוֹר אֲסוּר לְשׁוֹן הָרַע וּמָה שְׂגוֹרִם בְּעוֹלָם

מוֹכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרִשְׁת פְּקוּדֵי רֹסד ע"ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, 'אֵית רוּחָא חָדָא דְקִימָא עַל כָּל אַנּוּן מְאִרֵי דְלִישְׁנָא בִישָׂא, דְכַד מִתְעַרֵי בְּנֵי

וְהוּא כְּמִזְוָה שֶׁל גּוֹף הָאָדָם, וְכָל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּלוּיָהּ בּוֹ, וְכַקְרִיאַת דְּוֹד הַמְּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים לד, יג): "מִי הָאִישׁ ה' חִפֵּץ חַיִּים" אֵהָב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב - נִצֵּר לְשׁוֹנְךָ מִרַע", וּפְרָשׁ רַשְׁב"י בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרִשְׁיֹת תּוֹרֵי וּמִשְׁפָּטִים), "מִרַע" הֵינּוּ מִרְעִין בִּישׁוֹן, כִּי בְשְׂמִירַת הַפֶּה, נִשְׁמָרִים מִכָּל מִינֵי מִרְעִין בִּישׁוֹן שֶׁבְּעוֹלָם, וְכַמוֹכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרִשְׁת שְׂמִינֵי מִב ע"א): "רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (קִהְלַת ו, ז): "כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ" וְגו'. לְפִיהוּ - בְּגִין פִּיהוּ, דְלֹא נְטִיר לִיה, וְסָאִיב לִיה לְנַפְשִׁיה, וְלֹא אֲתַדְבֵּק בְּסִטְרָא דְחַיִּי, בְּסִטְרָא דִּימִינָא" וְכָל הַצְּרוֹת שְׂאָדָם סוֹבֵל הוּא בְּגִלּוֹל פִּיּוֹ שְׂאִינוֹ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ, וּמִטְמֵא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא נִדְבֵּק בְּצַד הַחַיִּים - בְּצַד הַיְמִינִין].

וְהַמְשִׁילוֹ צְדִיקִים זִי"ע אֶת אֵי שְׂמִירַת הַפֶּה, לְרִגִישׁוֹת שֵׁישׁ לְהַדְבָּקוֹת בְּחִידָקִים וּבְמַחְלוֹת מְדַבְּקוֹת מְסֻכָּנוֹת וּבִיּוֹתֵר דְּרָךְ הַפֶּה שֶׁהוּא פֶתַח הָאָדָם, כִּי הַפְּקִרְתָּ הַפֶּה הִיא תַחֲלַת הַקְּלָקוּלִים, וְדְרָךְ שֵׁם יִכּוֹלָה לְהַכְנִס כָּל הַזְּהֵמָה, לְכֵן צָרִיךְ מְאֹד מְאֹד לְשַׁמֵּר אֶת הַפֶּה בְּקִדְשָׁה עַד קִצָּה הַגְּבוּל, וְכַדְאִיתָא (אֲבוֹת א, יז): 'כָּל יָמֵי גְדֻלַּתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצְאֵתִי לְגוֹף טוֹב אֲלֹא שְׂתִיקָה', וְהַבְּאוּר הוּא לֹא מִצְאֵתִי דְבָר שְׂמוֹעִיל לְשִׁתֵּק אֶת הַכַּחוֹת הַגְּשָׁמִיִּים הַשְּׂפֵלִים שֶׁהֵם בְּבַחֲיִנַת 'גּוֹף', אֲלֹא הַשְּׂתִיקָה, וְהַבְּאוּר שֶׁל 'טוֹב' - הוּא שְׁלֵמוֹת הַשְּׂמִחָה וְשְׁלוֹת הַנְּפֶשׁ, כִּי לְפַעְמִים אָדָם חוֹשֵׁב בְּטַעוֹת: "אִם אֲשִׁתֵּק תְּמִיד אֶהְיֶה עֲצוּב" וְכוּ', וְהַאֲמַת הִיא, הַהֲפֵךְ, שְׂרוּאִים בְּעוֹלָם, שֶׁכְּשֶׁאָדָם רָגִיל בְּשְׂתִיקָה הוּא מְרַגֵּשׁ שְׂמִחָה פְּנִימִית וְרֹגֵעַ נְפִלְאָ, וְאֵינָן זֶה גוֹרֵם לוֹ שׁוֹם חֲלִי וְעֲצָב רַק רְפוּאָה וְחַיִּים.

מוֹכָא בְּגִמְרָא (מַגְלָה יח ע"א): 'אֲמַרֵי בְּמַעְרָבָא, 'מְלָה - בְּסַלְע, מִשְׁתוֹקָא - בְּתַרְיִין" - 'אִם תִּרְצָה לְקַנּוֹת הַדְּבוּר בְּסַלְע, תִּקְנֶה הַשְּׂתִיקָה בְּשִׁתִּים' (רַש"י); וּבְאֲרוֹ, שֶׁהֵגֵם שְׂאֲמָרוֹ (רוֹשְׁלָמִי פָּאָה ד' ע"א): 'אֲפִלוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ אֵינוֹ שׁוֹה לְדַבֵּר אֶחָד שֶׁל תּוֹרָה - אֲפִלוּ כָּל מִצְוֵתֶיהָ

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

צָרִיף כָּל אֶחָד לְהַרְגִישׁ בְּצָרְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כְּתוּב אֲצֵל מֹשֶׁה רַבְּנוּ (שְׁמוֹת ב, יא): "וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם, פֶּרֶשׁ רֶשׁ"י: 'נָתַן עֵינָיו וְלָבוּ לִהְיוֹת מִצָּר עֲלֵיהֶם'. הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ מִצְאָנֻז זִי"ע פֶּרֶשׁ אֶת הַפְּסוּק (שְׁמוֹת ה, טו): "תִּבְּן אֵין נָתַן לְעַבְדֶּיךָ וְלִבְנֵים אִמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ", תִּבְּן רֶאשֵׁי תְבוֹת: "בְּמִסְתָּרִים תִּבְּכָה נִפְשֵׁי" (יִרְמְיָה יג, יז), הַהֲשִׁתְּפוֹת וְהַבְּכִיָּה מִתּוֹךְ הַרְגֵּשׁ בְּצַעַר הַזּוֹלַת - "אֵין נָתַן לְעַבְדֶּיךָ" בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן. כִּי נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִקְּשֵׁי הַשְּׁעֵבוֹד, "וְלִבְנֵים אִמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ"? וְאָנוּ תְּמַהִים אֵיךְ נִבְּנָה אֶת הַלְּבָנִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אִם אֵין לָנוּ אֶת הַרְגֵּשׁ הַצַּעַר הַנִּצְרָף הַזֶּה?! וְלֹא זֶה בְּלִבְדּוֹ, אֲלָא שְׁלִפְעָמִים בְּמִקּוֹם לְהִתְעוֹרֵר עַל צַעַר הַזּוֹלַת, עוֹד גּוֹרְמִים עַל יְדֵי דְבוּר רַע שֶׁלֹּא הֵינּוּ צָרִיכִים לְדַבֵּר - מוֹת וְחֵרֶף בְּעוֹלָם.

הַדְּבוּר יוֹצֵא מֵהַגְּלוּת

וְעֵנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא, מוֹבָא בְּזֶה מִצְדִּיקִים זִי"ע שֶׁהַדְּבוּר יוֹצֵא מֵהַגְּלוּת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים פֹּא, יא): "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֹב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", פֶּתָאם הַלֵּב הַתְּרַחֵב, וְיִכְלוּ לֹמַר שִׁירָה כְּשֶׁהָיוּ עַל הַיָּם. וְהַתְּחִיבוֹת בְּעֵנִין זֶה הוּא הַכְּנָה לְשִׁבְת שִׁירָה.

מוֹבָא בְּסִפְר הַקְּדוֹשׁ 'שְׁפַת אֲמַת' עַל הַפְּסוּק (מִיכָה ז, טו): "כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאָנוּ נִפְלְאוֹת", וְלֹא כְּתוּב "יוֹם צִאֲתָךְ" - מִפְּנֵי שְׁבָכֵל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ עֵנִין שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְכָל יוֹם מִתְרַחֵשׁ עֵנִין סְתִימַת הַפֶּה וּפְתִיחַתוֹ עַל יְדֵי גְלוּת וּגְאֻלַּת מִצְרַיִם. חֲמִשִּׁים פַּעַם מְזַכְּרֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּתוֹרָה, וּמְזַכְּרִים אָנוּ יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפִרְשֵׁת צִיצִית וּתְפִלִּין, וּבְכָל יוֹם בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבְבִרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע.

וּכְשֶׁמִּתְכוּוֵּן לְעַמֵּד בְּתַפְלָה אוֹמֵר "ה' שְׁפַתִּי תִפְתָּח" - פֶּתָאם הַדְּבוּר נִפְתָּח. וּבְגִמְרָא (בְּרִכוֹת ד' ע"ב) אָמְרוּ, שְׁפָסוּק זֶה הוּא אֲתַחֲלֵתָא דְגְאֻלָּה, וְאֵינוּ מִהוּנָה הַפְּסוּק, הַגְּלוּת הֵיטָה שֶׁהַדְּבוּר נִסְתָּם, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּר, אָנוּ מְזַכְּרִים יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּבִרְכוֹת שְׁלֵאֲחֵר קְרִיאַת

נִשָּׂא בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, אוֹ הֵהוּא בְּרַ נֶשׁ דְּמִתְעַרֵּי בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, כְּדִין אֲתַעַר הֵהוּא רִיחָא בִישָׂא מִסְאָבָא דְלַעֲלֵלָא דְאִקְרִי סְכְּסוּכָא, וְאִיהוּ שְׂאֲרֵי עַל הֵהוּא אֲתַעְרוּתָא דְלִישְׁנָא בִישָׂא דְשְׂאֲרוּ בַּה בְּנֵי נִשָּׂא, וְאִיהוּ עַל לַעֲלֵלָא וְגָרִים בְּהֵהוּא אֲתַעְרוּ דְלִישְׁנָא בִישָׂא מוֹתָא וְחִרְבָּא וְקִטְלָא בְּעִלְמָא, וְיֵי לְאָנוּן דְּמִתְעַרֵּי לְהֵאִי סְטְרָא בִישָׂא, וְלֹא נְטְרֵי פוּמִיָּהוּ וְלִשְׁנִיָּהוּן וְלֹא חֲשִׁשׁוּ עַל דָּא וְלֹא יְדַעֵי דְהָא בְּאֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָא תְּלִיָּא אֲתַעְרוּ דְלַעֲלֵלָא בֵּין לְטִב בֵּין לְבִישׁ כּוּ', וְכִלְהוּ דְלִטוּרִין לְאֲתַעְרָא לְהֵאִי חוּיָא רַבָּא לְמַהוּי דְלִטוּרָא עַל עִלְמָא, וְכִלְהוּ בְּגִין הֵאִי אֲתַעְרוּ דְלִישְׁנָא בִישָׂא כְּדִין קִימָא אֲתַעְרוּתָא דִּילָה לְתַתָּא. עַד כָּאן לְשׁוּנוֹ.

[תְּרַגּוּם: יֵשׁ רוּחַ אַחַת שְׁעוֹמֶדֶת עַל כָּל בְּעֵלֵי לְשׁוֹן הָרַע, שְׁכַאֲשֶׁר מִתְעוֹרְרִים בְּנֵי אָדָם בְּלְשׁוֹן הָרַע, אוֹ הָאָדָם הֵהוּא שְׁמִתְעוֹרֵר לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, אֲזִי מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ הַטְּמֵאָה הֵיטָא, הַעֲלִינָה שְׁנִקְרָאֵת 'סְכְּסוּכָא', וְהִיא שׁוֹרָה עַל הַהִתְעוֹרְרוֹת הֵיטָא שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע שְׁפַתְחוּ בַּה בְּנֵי אָדָם, וְהִיא נִכְנָסֶת לְמַעְלָה, וְגוֹרְמַת בְּהִתְעוֹרְרוֹת הֵיטָא שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע מוֹת וְחִרְבַּ וְהַרְג בְּעוֹלָם, אוֹי לְאֵלוֹ שְׁמִעוֹרְרִים אֶת הַצַּד הָרַע הַזֶּה, וְלֹא שׁוֹמְרִים פִּיהֶם וְלִשְׁוֹנָם וְלֹא חוֹשְׁשִׁים עַל זֶה, וְלֹא יוֹדְעִים שְׁבִהִתְעוֹרְרוֹת שְׁלִמְטָה תְּלוּיָה הַהִתְעוֹרְרוֹת שְׁלִמְעֵלָה בֵּין לְטוֹב וּבֵין לְרַע כּוּ', וְכֵל הַמְּלִשְׁיָנִים מְעוֹרְרִים אֶת הַנְּחִשׁ הַגְּדוֹל שִׁיְהִיָּה מְקִטְרָג עַל הָעוֹלָם, וְהַכֵּל בְּגִלְל הַהִתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע, כְּאֲשֶׁר קִימַת הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁלוֹ לְמַטָּה].

פֶּה הָאָדָם הוּא צְנוּר לְהַשְׁפַּעוֹת טוֹבוֹת, אִם הַפֶּה נָקִי נָתַן לְבִטֵּל גְּזוּרוֹת רְעוֹת, וְאִם, חֵס וְשְׁלוֹם, הַפֶּה מְקַלְקֵל הוּא גוֹרֵם צְרוֹת רַבּוֹת, הַנְּזַכְּרוֹת בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ, וְאִמְנָם בְּדִינֵי אָדָם אֵין דְּנִים בְּדִינֵי גְרָמָא, אֲבָל בְּדִינֵי שְׁמַיִם - גַּם בְּגִרְמָא דְנִים. [וְהַחֲזוֹן אִישׁ בְּסִפְרוֹ 'אִמּוּנָה וּבִשְׁחוּן' כְּתוּב, שְׁכַדִּי לְהִיּוֹת פְּטוּר בְּדִינֵי שְׁמַיִם צָרִיף לְבַקֵּשׁ מַחִילָה גַּם עַל מַה שְׁפָטוּר מִן הַדִּין, כְּעֵין מַה שְׁמוּכָא בְּקִצּוֹת הַחֲשׁוֹן' (חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן א' סֵעִיף קָטָן ז' עֵין שְׁמ)].

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

הַזְהִירוֹת מְדַבֵּר הַפּוֹגֵם בְּכַבּוֹד הַזּוֹלֹת
סֵפֶר הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶהְרֵן מִבְּעֶלְזָא זי"ע:
'אִישׁ אֶחָד לָחַשׁ סוֹד לְזַקְנֵי הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ זי"ע, אַחֵר כֶּף שָׁמַע אִישׁ אֶחָד מִסֵּפֶר
אֵת הַסּוֹד שֶׁלוֹ בְּחֻרוֹזִים, רָגַז בְּעַל הַסּוֹד מְאֹד.
אָמַר זַקְנֵי, אוֹמְרִים בְּשֵׁם הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי
אוֹרֵי מִסְטָרְעֵלִיֶסֶק זי"ע, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁמוֹנֵעַ
אֵת עֲצָמוֹ מִלּוֹמַר מִלְתָּא דְבְדִיחוּתָא נִחְשָׁב לוֹ
כְּאִלוֹ הַתְּעֵנָה פ"ד תְּעֵנִיּוֹת. וְהוֹסִיף: 'וְאֵנִי
אוֹמֵר עוֹד וְעוֹד". בְּשַׁעָה שֶׁסֵּפֶר זֹאת הַרְבֵּה
הַקְּדוֹשׁ מִהֲר"א, הִתְלַהֵב מְאֹד וְהִדְגִּישׁ אֵת
דְּבָרֵי זַקְנֵי הַקְּדוֹשׁ שֶׁאָמַר 'וְעוֹד' (אֲדַמְר"י בְּעֵלּוֹ
ח"ד דף שו; וּבְאִמְרֵי קֹדֶשׁ סְטֵרְעֵלִיֶסֶק הַחֲדָשׁ אוֹת דְּבִירוֹ
סִימָן מ).

וְלִהְפֹּךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר דְּבִירוֹ,
הָרִי הוּא בְּבַחֲיִנַת 'פָּה רַע', סוֹד 'פְּרַעָה' כְּמוֹ
שֶׁאָמַר רַבְּנֵי הָאָר"י ז"ל, וְהֵינּוּ שְׁפָה-רַע הוּא
מְלַךְ עַל כָּל 'הַמְצָרִים', פְּתָאֵם הוּא שׁוֹלֵט
עֲלֵיךְ וְעוֹשֶׂה לְךָ מְצָרִים, וְהַכֵּל מִחֲמַת שְׁלֵא
שָׁמַר אֵת הַפֶּה.

חֲטָא לְשׁוֹן הָרַע גּוֹרֵם פֶּגַם בְּבְרִית

כְּתַב רַבְּנֵי הַחֲתָם סוֹפֵר זי"ע בְּדִרְשׁוֹת (ח"א
דף קז ע"א): 'הִנֵּה כְּתִיב בְּפִרְשֵׁת הַשְּׁבוּעַ, כְּשֶׁרָאָה
מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם: "בְּלִבָּת אֵשׁ מִתּוֹךְ
הַסֵּנֶה, וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֵּיעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה
אֵינְנוֹ אֶכְל" (שְׁמוֹת ג, ב), אָמַר: "אֶסְרָה נָא
וְאֶרְאֶה אֵת הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר
הַסֵּנֶה", וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשִּׁיב לוֹ: "שֵׁל
נְעֲלִיךְ מֵעַל רִגְלֵיךְ".

וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עַל דֶּרֶךְ רְמֵז כֶּף, כִּי יְדוּעַ
שִׁישְׁרָאֵל שָׁמְרוּ בְרִית הַקְּדוֹשׁ בְּמְצָרִים וְכו'.
וְאִם כֵּן קִשְׁיָה, אֵיךְ לֹא נִכְנָה פְּרַעָה בְּגַחְלָתָן
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵיךְ עֲצַר כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל נִגְדָּם?
אָמְנָם יְדוּעַ שֶׁהָיוּ בָּהֶם דִּלְטוֹרִין וּבְעֲלֵי לְשׁוֹן
הָרַע, כִּידוּעַ מִדָּתָן וְאֶבְרִים שֶׁאָמְרוּ לְמֹשֶׁה:
"הִלְהִרְגֵנִי אִתָּה אוֹמֵר". וּבְרִית הַלְשׁוֹן שְׁקוּל
כְּבִרִית הַמַּעוֹר, וְעַל כֵּן אָמַר: "אֶכְן נוֹדַעַ

שָׁמַע, וַיֵּשׁ דְּעָה בְּפוֹסְקִים (ירושלמי), שְׁבִשְׁבַת
לֹא צְרִיךְ לְסַמֵּךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, וּמִתָּר לְעֵנוֹת
'אֲמֵן יְהִי שְׁמָה רַבָּה' בֵּין 'יִשְׂרָאֵל' לְה'
שְׁפָתֵי תַפְתַּח, וְשֵׁרֵשׁ הַעֲנִין, כִּי אֵז הַדְּבִירוֹ
מִתְקַן, וְכָל עֲנִין שֶׁל סְמִיכַת גְּאֻלָּה לְתַפְלָה
נִלְמַד מִ"עֲנֵךְ ה' בְּיוֹם צָרָה" וְסִמִּיךְ לְה' "יְהִי
לְרַצוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ ה' צוֹרֵי
וְגֹאֲלִי", אֲבָל בְּשִׁבְתָּ, כְּמוֹ שֶׁחִז"ל דָּרְשׁוּ (שְׁבַת
קִיג ע"א): 'שְׁלֵא יְהִי דְבִירוֹךְ שֶׁל שְׁבַת כְּדְבִירוֹךְ
בְּחַל' שֶׁהַדְּבִירוֹ מִתְקַן, וַיֵּשׁ מִצָּב שֶׁל גְּאֻלָּה,
לְכֵן לֹא חִיבּוֹ כָּל כֶּף לְסַמֵּךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה,
כִּי כְּבֵר יֵצֵא מִמְצָרִים, וְנִתְקַן דְּבִירוֹ.

אֲבָל בְּכָל יְמוֹת הַחַל, צְרִיךְ לוֹמַר כְּהִכְנָה
לְתַפְלָה "ה' שְׁפָתֵי תַפְתַּח" - שְׁאֵדָם צְרִיךְ
לְזַכֵּר שְׁסַבַּת הִירִידָה לְמְצָרִים הִיָּתָה בְּגִלְל
קְלָקוּל בְּדְבִירוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה "אֶכְן נוֹדַעַ
הַדְּבָר" (שְׁמוֹת ב, יד) - אֲנִי יוֹדַע אֵת הַסֵּבָה
וְהִיא שֶׁהַדְּבִירוֹ בְּגִלוֹת, וְזֶה הַתְּחִיל קֹדֶם בְּשֵׁרֵשׁ
- שֶׁהִבִּיא יוֹסֵף אֵת דְּבַתָּם רַעָה אֶל אֲבִיהֶם,
וְהִנֵּה שָׁם פֶּגַם בְּדוֹקוֹת לְפִי רוּם מֵעֲלָתָם.

אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, דַּע! "אֲנִכִּי
ה' אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶיךָ מֵאֶרֶץ מְצָרִים הִרְחִיב פִּיךָ
וְאֶמְלֵאֲהוּ" (תְּהִלִּים פֵּא, יא) - כָּל בְּחִינּוֹת אֶרֶץ
מְצָרִים, יֵשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים שֶׁמְצָרִים לְךָ וּמְקִיפִים
אוֹתְךָ - "הִרְחִיב פִּיךָ" - חַפֵּשׁ דְּרָכִים שֶׁהִפָּה
שְׁלֶיךָ יְהִי נָקִי, וְאֵז - "וְאֶמְלֵאֲהוּ" אִתָּה תִרְאֶה
שֶׁהַכֵּל נִפְתַּח לְךָ!

"מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים" - הַרוּצָה לְהַרְגִּישׁ
חַיּוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה,
לְהַרְגִּישׁ שְׁדִבְרֵיהֶם הֵם מִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנִפְתַּת
צוּפִים, שְׁיִתְקִים בּוֹ - וְהַעֲרַב נָא - שְׁדִבְרֵי
תּוֹרָה יְהִיו עֲרַבִּים וּמִתּוֹקִים בְּפִיו - "נִצַּר
לְשׁוֹנְךָ מִרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מִרְמָה".

וְכַתֵּב הַגֵּר"א זי"ע בְּאַגְרָתוֹ, בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ,
'שְׁפָל רַגַע וְרַגַע שֶׁהָאָדָם חוֹסֵם פִּיו, זוֹכֵה
בְּשִׁבְלוֹ לְאוֹר הַגְּנוּז שֶׁאֵין שׁוּם מְלֶאךָ וּבְרִיָּה
יְכוֹלִים לְשַׁעַר'.

בְּרֵשִׁית בְּשִׁלַח

ומובא בזהר הקדוש (בפרשת פקודי שם), ומביאו הגאון הקדוש ה'חפץ חיים' זי"ע (שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פ"ז; ח"ב פרק טז), ורצוי לכל אדם לשננו, וביותר ליושבים בבית המדרש, וזה לשונו: 'ומהאי רוחא בישא תלין כמה גרדינין אחרנין, דאנון ממנין לאחדא מלה בישא או מלה טנופה, דאפיק בר נש מפומה ולבתר אפיק מלין קדישין, וי לון, וי לחיהון. וי לון בעלמא דין, וי לון בעלמא דאתי. בגין דאלין רוחין מסאבין נטלין ההוא מלה מסאבא, וכד אפיק בר נש לבתר מלין קדישין, אקדימי אלין רוחי מסאבי מלי ההוא מסאבא, ומסאבי לההוא מלה קדישא, ולא זכי לה בר נש'; עד כאן לשונו.

ונמרוח רעה זו תלויים כמה מעוררי דין אחרים, שהם ממנים לאחז בדבור רע או דבור מטנף, שהוציא אדם מפיו, ואחר כך מוציא מלים קדושות, אוי להם, אוי לחייהם, אוי להם בעולם הזה, אוי להם בעולם הבא. מפני שאותם רוחות הטמאה נוטלות אותה מלה טמאה, וכאשר מוציא האדם אחר כך מלים קדושות, מקדימות אותן רוחות הטמאה, ולוקחות לאותו דבור טמאה, ומטמאים לאותו דבור קדוש, ואינו זוכה לה האדם].

וממשיך ה'חפץ חיים': 'ואם כן, כשנספר לשון הרע, ואחר כך מקים מצות עשה דקריאת שמע או תפלה או ברפת המזון או שאר ברכות מהמאה ברכות דכל יום, ובדאי נברא על ידי זה מחלצות לנפש, וכאשר הדבורים הטמאים ממשיכים עליהם רוח הטמאה, תכף מתקלקלים ונמאסים, ואינם ראויים עוד לנפש להתלבש בהן'.

נמוכא בספר הקדוש 'ראשית חכמה' (שער היראה פי"ג): 'כמה מלאכי חבלה ממנים לאחז בכל דברי נבלות או דבר פגום שיוציא האדם בשפתיו ושומרים אותה (את הדבור הפגום), וכאשר האדם מוציא מפיו דברי קדושה כמו דברי תורה או תפלה, אז מטמאים אותם הדברים הקדושים בטמאה ההיא שהוציא מפיו

הדבר", כפרוש רש"י בחמש. כי כל המטמא ברית לשונו נמסר אל הנחש בעל הלשון, כמו שדרשו חכמינו ז"ל (ערכין טו ע"ב): לעתיד לבוא מתקבצין כל החיות אצל הנחש ואומרים לו, ארי דורס ואוכל זאב דורס ואוכל, אתה מה הנאה יש לך? והוא משיב (קהלת י, יא): 'ראין יתרון לבעל הלשון'. וזהו שקול כפגמת בשר קדש. ואולי לזה רמז ראשי תבות מ'ה יתרון לבעל הלשון - אותיות מיל"ה, והינו שתמה משה רבנו, עליו השלום, כשראה לבת אש בתוך הסנה - שהשכינה בגלות בין המצרים שהם סנה קוצים ושכים, היה מתמה מדוע לא יבער הסנה, מדוע לא יכוו המצרים בגחלתן של ישראל. והרי שמרו ברית הקדש! לכן מרמז מיל"ה מדוע לא יבער הסנה, וידוע שישראל נגד משה הם בבחינת 'רגלים' כמו שאמרו חז"ל (סוטה יב ע"ב) על הפסוק (במדבר יא, כא): "שש מאות אלף רגלי" וגו' - בשבילי נצלתם פלכם! וזהו שהשיב לו הקדוש ברוך הוא שיראה להשיכם מחטאת לשון הרע ואז יגאלו מהרה.

וזה "של נעליך מעל רגליך", שישיל ויפשיט החטא הנקרא נע"ל, ראשי תבות: נ'חש ע'פר ל'חמו (ישעיה סה, כה), שהוא לשון הרע, אותו החטא ישל מעל רגלו, הם ישראל הנקראים 'רגליו'. ואמר 'נעליך' כאלו יחס החטא למשה מפני שחטאו במשה עצמו באמרו: "הלרגני אתה אומר". עד כאן לשונו.

בפגם הדבור אין ערבות בלמוד התורה

כשאדם מקלקל דבורו, מוכן היטב מדוע אין לו ערבות בלמוד התורה הקדושה, אין לו משיכה בבחינת (שיר השירים א, ד): "משכני אחריו נרוצה", כי ידוע, שהנחש, אפלו נותנים לו כל מיני מאכלים שבעולם, אף על פי כן, הוא מרגיש שהכל טעם עפר, והכל שנה בעיניו, זה סוד קלוקל הדבור הרומז לנחש, שאז אינו מרגיש את מתיקות התורה הקדושה.

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֵל תַּחֲטְאוּ בְיָדְכֶם - אֵל תַּחֲטְאוּ
בְּמִצְוַת שֶׁל נָקִי מַחֲטָא. וּמוֹסִיף הַגָּאוֹן הַחֲזוֹן
אִישׁ זִי"ע שֶׁכָּל מָה שֶׁהוּא יוֹתֵר יָלֵד, הוּא
יוֹתֵר נָקִי וְיוֹתֵר חַדָּשׁ.

לְפַעֲמִים אָדָם אוֹמֵר - "אֲנִי כָּבֵד מְקַלְקֵל
- מָה יַעֲזֹר לִי"? צְרִיף לְזַכֵּר מָה שֶׁמוֹכָא
בְּמַדְרָשׁ שֶׁהֵבִיא הַגֵּר"א - 'עַל כָּל רִגְעַ וְרִגְעַ
שֶׁהָאָדָם חוֹסֵם פִּיּוֹ, זוֹכֵה בְּשִׁבְלֵוֹ לְאוֹר הַגְּנוּז',
כְּלוּמַר אֵל תִּדְמָה אֶת הַרְגַע הַקּוֹדֵם לְרִגְעַ שֶׁל
עַכְשָׁיו... "שָׁבַע יִפְלֵ צְדִיק וְקָם" (מְשַׁלֵּי כו, טו)
- מוֹכָא מִצְדִּיקִים זִי"ע, שֶׁשָּׁבַע הוּא לֹא
דוֹקָא אֲלָא שְׁבִיעֵיּוֹת הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁכָּף הוּא
סֹדֵר הָעֲלִיָּה בְּעִבּוּדַת ה', וְכִמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ
וְ"ל (גִּטִּין מִג ע"א) אֶת הַכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה ג, ו):
'וְהַמְכַשְׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶיךָ' - 'אֵין אָדָם
עוֹמֵד עַל דְּבָרֵי תוֹרָה אֲלָא אִם כֵּן נִכְשַׁל בְּהֵן'.

וּבִסְפָר 'טְהַרַת הַקֹּדֶשׁ' מֵבִיא מְשַׁל, שֶׁצְרִיף
לְדַעַת, שֶׁכְּשֶׁהֵיִצֵּר הָרַע עוֹמֵד עַל הָאָדָם, זֶה
כְּמוֹ שֶׁאָדָם גְּדוּל עוֹמֵד עַל יָלֵד קָטָן וְרוֹמֵס
אוֹתוֹ וְחוֹנֵק אוֹתוֹ, וּפְתָאֵם הַיָּלֵד הַצְּלִיחַ לְקוּם
וְנִתֵּן לוֹ מִכָּה עַל הָרָאשׁ וְהַפִּיל אוֹתוֹ, וְשׁוּב
מִתְגַּבֵּר הַגְּדוּל עַל הַקָּטָן, וְלִכְפֹּף נִמְשַׁל מִצְבּוֹ
שֶׁל הַיְהוּדִי... הַיִּצֵּר הָרַע הוּא גְּדוּל, הוּא
מֵאֵשׁ, הוּא חֲזָק, הוּא רוֹמֵס אוֹתָנוּ. אֲבָל כָּל
רִגְעַ שֶׁאָדָם מִצְּלִיחַ לְהַתְגַּבֵּר, נוֹתֵן לוֹ מִכָּה
וּמִשְׁבִּית אוֹתוֹ - הוּא רֹחַ עֲצוּם, וְזוֹהֵי עִבּוּדַתְנוּ
לְהַלְחֵם בּוֹ.

תַּקְנַתֶּם שֶׁל מוֹסְפְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע

מוֹכָא בְּגִמְרָא (עֲרִכִין טו ע"ב): מֵאִי תַקְנַתֶּם
שֶׁל מוֹסְפְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע? אִם תַּלְמִיד חָכֵם הוּא
יַעֲסֵק בְּתוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (מְשַׁלֵּי טו, ד) "מִרְפָּא
לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים" וְאֵין לְשׁוֹן אֲלָא לְשׁוֹן הָרַע,
שֶׁנֶּאֱמַר (רַמְיָה ט, ז): "חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנִים", וְאֵין

קָדָם לָכֵן, וְאֵז כְּבִיכּוֹל תִּשָּׁש כַּח הַקֹּדֶשׁ, וְאֵז
אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ שֶׁל הַחוּטָא הַהוּא'. עַד
כִּאֵן לְשׁוֹנוֹ].

וְכֵן מִמְשִׁיף ה'חֲפִיץ חַיִּים' שֵׁם: 'גַּם בְּזֶה
שִׁטְמָא אֶת פִּיּוֹ הוּא פּוֹגֵם אֶת דְּבָרֵי הַקֹּדֶשׁ
שֶׁמוֹצִיא אַחַר כֶּף כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֶהֱרַ הַקֹּדֶשׁ
[הַנִּזְ"ל], וְכִבְיָכּוֹל תִּשָּׁש חֵילָא קְדִישָׁא' [תִּשָּׁש
כַּח הַקֹּדֶשׁ].

וְכַעֲיֵן זֶה אֵיתָא גַּם כֵּן בְּשִׁבְתָּ (ק"ט ע"ב),
אֵין הָעוֹלָם מִתְקִים אֲלָא בְּשִׁבְלֵי הַבָּל פִּיהֶם
שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן. אֲמַר לִיה רַב פֶּפְא
לְאַבְיִי, דִּידִי וְדִידֶיךָ מֵאִי? אֲמַר לוֹ, אֵינּוּ דוּמָה
הַבָּל פֶּה שִׁישׁ בּוֹ חֲטָא, לְהַבָּל פֶּה שֶׁאֵין בּוֹ
חֲטָא. אִף שֶׁהִתְמַדְתֶּם וְקִדְשַׁת תּוֹרַתֶם הֵיטְהָ
נַעֲלָה וְנִשְׁגָּבָה עַד מְאֹד, עִם כָּל זֶה, מִפְּנֵי
שֶׁלְפַעֲמִים הִתְעַרְבַּ לְפִי דַעַתְתֶּם דְּבוּר מָה שֶׁלֹּא
כַּהֲגֵן בְּתוֹף דְּבוּרֵם, נִפְלַ כַּח הַדְּבוּר מִמְדַּרְגְּתוֹ
הָרְאוּיָה לוֹ, וְאֵינּוּ דוּמָה לְהַבָּל פִּיהֶם שֶׁל
תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, כֵּן הִשִּׁיבוּ אַבְיִי'.

וּמִכָּבָר רַבְּנּוּ הַחֲתָם סוֹפֵר זִי"ע אֲמַרוּ חַז"ל
(אֲבוֹת ד, ט): 'אֲלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד
יָלֵד לְמָה הוּא דוּמָה, לְדִיו כְּתוּבָה עַל נִיר
חַדָּשׁ'. 'הַלּוֹמֵד יָלֵד' - זֶה שֶׁפִּיּוֹ נָקִי לְגִמְרֵי,
וְאִם לּוֹמֵד כֶּף, הַתּוֹרָה נִחְקַקַת בּוֹ. וְזוֹ סִגְלָה
לְזִכְרוֹן.

וְזֶה רַמְזוֹ "הֵבֵן יִקִּיר לִי אֲפָרִים" (רַמְיָה לא,
ט), "אֲפָרִים" - זוֹ בְּחִינַתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, "אִם
יָלֵד שֶׁשְׁשׁוּעִים" - אִם אָדָם הוּא בְּבְחִינַת יוֹסֵף
- קִדְשַׁת הַבְּרִית, אַחַר כֶּף כְּתוּב: "מִדֵּי דְבָרֵי
בּוֹ זָכַר אֲזַכְרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הֵמוּ מַעֲי לּוֹ" -
זֶה מְעוֹרֵר רַחֲמִים! כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵר אֶת הָעֵינַיִם
וְאֶת הַפֶּה שְׁלוֹ, נַעֲשֶׂה מִקְשָׁה אַחַת שֶׁל רַחֲמִים,
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית מֵב, כב): "הֲלוֹא אֲמַרְתִּי

א. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב ב'חֻבֹת הַלְּבָבוֹת' (שַׁעַר יְחִיד הַמַּעֲשֶׂה פָּרָק ה): 'כֵּן אָדָם! רַאוי לָךְ לְדַעַת, כִּי הַשׁוֹנָא הַגְּדוּל שִׁישׁ לָךְ בְּעוֹלָם הוּא יִצְרָף
הַנְּמִסֵּף בְּכַחַת נַפְשֶׁךָ, וְהַמְעַרְב כְּמוֹג רִיחֶךָ, וְהַמְשַׁתְּמֵךְ עִמְךָ בְּהַנְהַגַת חוֹשִׁיף הַגּוֹפְנִיִים וְהַרְוִיחֵנִיִים, הַמּוֹשֵׁל בְּסוּדוֹת נַפְשֶׁךָ וְצַפּוֹן
חֹכֶךָ, בַּעַל עֲצָתְךָ בְּכָל תְּנוּעוֹתֶיךָ הַנְּרָאוֹת וְהַנְּסִתְרוֹת, שֶׁתְּהִינָה כְּרִצּוֹנְךָ, הַאֹרֵב לְפַתּוֹת פְּסִיעוֹתֶיךָ, וְאִתָּה יִשֵּׁן לוֹ וְהוּא עַר לָךְ, וְאִתָּה
מִתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ וְהוּא אֵינוֹ מִתְעַלֵּם מִמֶּךָ, לְכַשׁ לָךְ בְּגִדֵי הַיְדִירוֹת וְעֵדֵי הָאֲהֻבָה לָךְ, וְנִכְנָס בְּכָלֵל נְאֻמֶיךָ וְנִשְׁעֵי עֲצָתְךָ וְסִגְלַת
אוֹהֲבֶיךָ [בְּדַקּוֹת מְרַמְתוֹ], רַץ אֵל רִצּוֹנְךָ בְּנִרְיָה מְרִמִּיּוֹתֶיךָ וְקִרְיָוִתֶיךָ, וְהוּא מוֹרָה אוֹתְךָ בְּחֲצִיּוֹ הַמְּמִיתִים לְשִׁרְשֶׁף מֵאֲרֵץ חַיִּים'.

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

יכולין להחיות אדם אחר. פי יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים, רחמנא ליצלן, ואי אפשר להם לספר מה שבלבם. והם היו רוצים לספר, אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבבם. והם הולכים מלאים יסורים ודאגות, וכשכבא אדם עם פנים שוחקות יכול להחיות אותם ממש, ולהחיות אדם אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד. וכמו שמוכא בגמרא (מעניית כב ע"א): מהני תרי בדחי, שזכו למה שזכו על ידי זה שהיו משמחים בני אדם. עד כאן.

וכן אמרו במשנה (אבות א, טו) והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות. ומוכא בגמרא (ברכות יז ע"א): 'אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפלו נכרי בשוק'. ובמקרים שפאלו, בודאי שרצון השם יתברך שנדבר דיקא. וכל זה בעלמא ובשאר זמנים.

מאכילין אותו גחלי רתמים...

אבל בשעה שאדם עוסק בתורה, שבזמן זה שקבע לעצמו 'לגזל' לתורה, עליו ליקרו ולהודות להשם יתברך על שזכהו לכך, ולקבע לעצמו גדרים חזקים, ולזכר מה שמוכא בגמרא (תגיגה יב ע"ב): 'אמר רבי לוי, כל הפוסק מדברי תורה, ועוסק בדברי שיחה - מאכילין אותו גחלי רתמים, שנאמר, (איוב ל, ד): 'הקטפים מלוח עלי שיח, ושרש רתמים לחמם'. במקום לקבל שחר על התורה אתה עוד מקבל ענש של גחלי רתמים... ומסביר המהרי"ל דיסקין זי"ע, שהפונה בגחלי רתמים הללו, הינו שהפה נפגם... כאלו שמו לו גחל על הפה, וזה אינו הפה שהיה מקדם. כמו בגשמיות, נניח, שהיו שמים גחלים - כמה זמן היה לוקח כדי להתרפא? הרבה זמן! כך זה ברוחניות, זה כבר לא אותו הפה הקדוש שהיה קדם, כי ירד ממדרגתו, רחמנא ליצלן.

וכתב הגאון הקדוש ה'חפץ חיים' זי"ע (שמירת הלשון ח"א, חתימת הספר פ"ב): 'מה דנקט

עץ חיים, אלא תורה, שנאמר, (שם ג, יח) "עץ חיים היא למחזיקים בה".

מוכא במדרש רבה פרשת נשא (יד, ה), וזה לשונו: 'אם יגעת הרבה בדבריהם, הקדוש ברוך הוא מסיר יצר הרע ממך'. וכתב על זה ה'חפץ חיים' זי"ע בהקדמתו לספרו 'שמירת הלשון': 'על בן אמרתי אל לבי, אפשר שעל ידי שיענינו בספר הזה, שהוא מלקט מכל דברי הראשונים בענין זה ויתבוננו בו, לא ישלט כל כך היצר הרע בעון זה'. כי כשאדם מקלקל באיזה ענין עליו לעסוק הרבה בדברי חז"ל השיכים לדבר שרוצה לתקן.

האדמו"ר בעל ה'אמרי האמת' מגור זי"ע העיד על עצמו 'שמים וארץ', מיום שלמד בספרי הגאון הקדוש ה'חפץ חיים' הרגיש שנוי לטובה... וידועה התמדתו וקדשתו בכל הענינים והוא היה שתקן גדול עוד מקדם, אבל אף על פי כן העיד על עצמו כנ"ל.

בדורות הקודמים היה משג של 'שתקנים', כמעט שלא דברו, ומה שדברו היה מעט מן המעט, אמנם בזמננו ירדה חלשה לעולם, ויש ענין לפעמים שפן צריך לדבר, וכמו שמוכא בזהר הקדוש (תזריע מו ע"ב): 'וכמה דעונשא דבר נש בהאי, בגין מלה בישא, כך עונשיה בגין מלה טבא דאתי לידיה דכייל למללא ולא מליל' - (וכמו שענשו של אדם גדול בכך, בגלל דבור רע, כך ענשו, על דבור טוב שהגיע לידיו, וכל לדברו ולא דבר). וכן כתב רבי אהרן ראטה זי"ע (בעל 'שומר אמונים') כשזוכה להתגבר על יצר תאוות האכילה יש לו לומר, 'רבנו של עולם, אני תאב לאכל ואני פורש מחמת רצוני להתקרב אליך'... וכשאדם יכול לומר דבור כזה ואינו אומר - יש עליו תביעה בזה.

יכול להחיות אותם ממש

לפעמים יש מצוה לחזק משהו ודיקא לדבר, וזו מצוה לדבר, כי יש מצוה לשמח ולעודד אנשים, וכדאיתא בספר הקדוש 'שיחות הר"ן' (סימן מו): 'על ידי השמחה

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

עוסק, או שְׁקָרָא וְשָׁנָה וּפְרַשׁ לְהַבְלִי הָעוֹלָם, והניח תלמודו וזנחו, הרי זה בכלל פי דבר ה' בְּנָה (במדבר טו, לא) – והוסיף הרמ"א: ואסור לדבר בשיחת חלין (הגהות מיוני בשם חו"ל). וידועים דברי הגמרא (ברכות ה' ע"א): 'כל שאפֿשר לו לעסק בתורה ואינו עוסק, הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין מכֿערין ועוכרין אותו'.

חֹמֶר עֲנֵן מוֹרָא מִקִּדְשׁ

פֿסק בְּשִׁלְחָן עֲרוּף (שם בסעיף יז): 'אין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה. אִפְלוּ מִי שֶׁנִּתְעַשֵּׂשׁ, אֵין אוֹמְרִים לוֹ 'רְפוּאָה' בבית המדרש. וקדשת בית המדרש תמורה מקדשת בית הכנסת. והוא על פי הגמרא במגלה (כו ע"ב כז ע"א).

וְכַתֵּב הַשֵּׁ"ף (סעיף קטן טז): 'אין אומרים לו 'רְפוּאָה' מִפְּנֵי בְּטוּלַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְכַתֵּב הַפְּרִיִּשָׁה, אִפְשָׁר, דְּזָהוּ דוֹקָא בִּימִיָּה, שְׁלֵא רְאוּ מִסְפְּרֵיהֶם לַחוּץ, כֵּל שֶׁכֵּן שְׁלֵא הָיוּ מְשִׁיחִים, אֲבָל עֲכָשׁוּ, דְּבָלְאוּ הֵכִי אֵין גְּזָהֲרִים, אוֹמְרִים 'רְפוּאָה'.

וְכַתֵּב עָלָיו הַטּוֹרֵי זָהָב (סעיף קטן י, והעתיקו גם בבאר היטב): 'ולא הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב דְּבָר זֶה - לְבָדוֹת קָלָא מְלָבוּ, דְּאָף דְּמַצִּינוּ בְּאַרְחַ חַיִּים סִימָן ע', סְבָרָא כְּזוֹ, לְעֲנֵן חֲתָן שְׁקוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע עֲכָשׁוּ, בִּיּוֹן שְׁגָם שְׁאָר בְּנֵי אָדָם אֵינָם מְכֻוֹנִים, הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁנִמְשָׁף מְזָה דְּבָר טוֹב - שְׁיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע! מַה שְּׂאִין בֵּן כָּאֵן, שְׁיִמְשָׁף מְזָה דְּבָר מְגִנָּה, שֶׁהַשׁוֹמֵעַ סָבַר, מִדְּהִתְרָה עֲכָשׁוּ לֹאמַר 'רְפוּאָה', הִתְרָה הַרְצוּעָה וְיָשִׁיחַ גַּם בֵּן שִׁיחָה בְּטֵלָה. וְכִכֵּר אֲנִי מְזָהֲרִין בְּזֶה בְּעֲנֵשׁ גְּחִלֵי רְתָמִים, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּנָה לְהַקְלִי. וְאִדְרָבָה יִהְיֶה הָרַב מְזָהֵיר עַל זֶה, וְיִלְמְדוּ קַל וְחֹמֶר לְאִסוּר שִׁיחָה בְּטֵלָה. וְהַמְרָבָה בְּכַבוֹד הַתּוֹרָה, הִרִי זֶה מְכַבֵּד וּמְשַׁבַּח'.

וְכֵן נִפְסַק לְהַלְכָה (רמב"ם הלכות תפלה יא, ו; שלחן ערוך ארנח חיים סימן קנא סעיף א): 'בְּתֵי

הַפְּתוּב דוֹקָא רְתָמִים? שְׁאוֹתָם גְּחִלִים, שְׁנַעֲשִׂים מֵעַץ רְתָם, אֵינָם נִכְבִּים עַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חו"ל (בבבא בתרא ע"ד ע"ב): לְהוֹרוֹת לָנוּ, שְׁדַנִּין אוֹתוֹ עֲבוּר זֶה כְּרִשְׁעַ גְּמוּר, שְׁמִשְׁפָּטוֹ בְּגִיהֶנֶם הוּא שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ. וְזֶה לְשׁוֹן הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (ח"א קכב ע"ב): 'מֵאֵן דְּפִסַּק מְלִין דְּאוֹרִיתָא עַל מְלִין בְּטִלִין, תְּפִסְקוֹן חִיּוּהֵי מֵהֵאֵי עֲלָמָא, וְדִינָה קִימָא בְּהֵהוּא עֲלָמָא'.

בְּפִרוּשׁ 'עֵיוֹן יַעֲקֹב' מְדִיק, מַהוּ 'כֵּל הַפּוֹסֵק'? לְרַבּוֹת אִפְלוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁנֹאֲמַר עֲלֵיהֶם שְׁשִׁיחָתָם צְרִיכָה לְמוֹד - גַּם הֵם בְּעֲנֵשׁ הַזֶּה.

הַגְּאוּן רַבִּי יְהוּדָה צְדָקָה וְצ"ל הִיָּה מְדַבֵּר וּמְעוֹרֵר עַל עֲנֵן זֶה בְּכָל הַזְּמַנּוֹת, וְגַם בְּרִאשׁ הַשָּׁנָה לְפָנֵי הַתְּקִיעוֹת וְכוּ', וְהִיָּה אוֹמֵר, שֶׁהַקְּבִלוֹת הַטּוֹבוֹת בְּיוֹתֵר הֵן שְׁלֵא לְהַפְסִיק בְּאֲמִצַּע הַלְמוּד, אָדָם שְׁלוּמְד תּוֹרָה זֶה כְּמוֹ מִי שְׁמַכִּין מְעַדְנֵי מְלָכִים, אֲכַל הֵכִי מְשַׁבַּח וּמְגִישׁוֹ לְמִלְךָ, אֲבָל לְפָנֵי שְׁמִגִּישׁוֹ מִפְּזֵר עָלָיו אִפְר, "הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפָתַחְךָ הַיְרֻצֵּךְ אוֹ הַיִּשְׂא פְּנִיךָ" (מלאכי א, ח). וְכִי מַה יִּקְבַּל עַל זֶה? שְׁכַר אוֹ עֲנֵשׁ?! בּוֹדָאֵי עֲנֵשׁ!

בָּם - וְלֹא בְּדָבָרִים אֲחֵרִים

מוֹבָא בְּגִמְרָא (יומא יט ע"ב): "וְדַבְּרַתְּ בָּם". "בָּם" וְלֹא בְּתַפְלָה. "וְדַבְּרַתְּ בָּם", "בָּם" יִשׁ לָךְ רְשׁוֹת לְדַבֵּר וְלֹא בְּדָבָרִים אֲחֵרִים. [וּמְפָרֵשׁ רַש"י בָּם - שִׁישׁ לָךְ לְהַשְׁמִיעַ מַה שְּׂאֵתָה מוֹצִיא מִפִּיךָ. וְלֹא בְּתַפְלָה - שֶׁהַתַּפְלָה בְּלַחַשׁ, שְׁנֹאֲמַר (שמואל א, א, יג): "וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע", כִּף מְצִאתִי בְּשִׁאֲלֹתוֹת דְּרַב אַחֵאי גְּאוּן. בָּם - בְּדָבָרֵי תּוֹרָה, וְלֹא בְּדָבָרִים אֲחֵרִים - שִׁיחַת הַיְלָדִים וְקִלוֹת רֵאשׁ]. אָמַר רַבָּא, הַשֵּׁחַ שִׁיחַת חֲלִין, עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה, שְׁנֹאֲמַר, "וְדַבְּרַתְּ בָּם", "בָּם" וְלֹא בְּדָבָרִים אֲחֵרִים. רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב אָמַר, עוֹבֵר בְּלֹא, שְׁנֹאֲמַר, (קהלת א, ח) "כֵּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא יוֹכֵל אִישׁ לְדַבֵּר".

וְאֵין אֵלוֹ רַק דְּבָרֵי אַגְנָה. אֲלֵא הוֹבָאוּ לְהַלְכָה! בְּשִׁלְחָן עֲרוּף (יורה דעה סימן רמו סעיף כו) פֿסק: 'כֵּל שְׁאִפְשָׁר לוֹ לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְאֵינוֹ

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

אָמַנְם, הֲרִ"ן (בְּפָרָק שְׁלִישִׁי מִמִּסְכַּת מְגִלָּה) סוֹבֵר, שֶׁהַקְדָּשָׁה שֶׁלָּהֶם הִיא מְדַרְבָּנָן, וְהַרְמַב"ן (מְגִלָּה כ"ב ע"א) סוֹבֵר שֶׁזוֹ קְדָשָׁה שֶׁל כְּבוֹד וְדִינוֹ כְּדִין תְּשֻׁמִּישֵׁי מִצְוָה, אֲבָל לְדַעַת רַב הַרְאִשׁוֹנִים יֵשׁ לָהֶם מִצְוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה שֶׁל "מְקַדְּשֵׁי תִירָאוּ". וְנִמְצָא, שֶׁהַמְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים בְּבֵית הַמְדַרְשׁ עוֹבֵר עַל אֲסוּר דְּאוֹרֵיטָא, וְכֵן הוּא צוֹבֵר לְעַצְמוֹ בְּבֵית הַמְדַרְשׁ גּוֹפֵן, מֵאוֹת וְאַלְפֵי אֲסוּרֵי דְּאוֹרֵיטָא, וּבִמְקוֹם לְקַבֵּל שְׂכָר נִפְלָא עַל שְׂבִיתוֹ בְּבֵית ה' - הוּא מְקַבֵּל עַל זֶה עֲנָשִׁים בַּר מִנָּן.

מִפְּנֵי פֶחַד ה' וְהַדָּר גְּאוּנוֹ!

שְׁמַעְתִּי מִהַגְּאוּן רַבִּי בֶן צִיּוֹן מוֹצְפֵי שְׁלִיט"א שֶׁהִיָּה אֲצֵל הַצַּדִּיק הַקְדוֹשׁ בְּאַבָּא מְאִיר זי"ע, וְהָיוּ מְשׁוֹחָחִים בְּדַבְרֵי תּוֹרָה וּמְהַלְכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְתַפְלַת מִנְחָה, וּבְהִגִּיעַם סְמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, פָּסַק רַבִּי מְאִיר זי"ע מְלַדְבֵּר, וַיְדַוּ הַקְדוֹשׁוֹת הַחֲלוּ לְרַעוּד, וּגְוִילֵי פָּנָיו חֲרוּ, וְנִרְאוּ עֲלָיו אוֹתוֹת פֶּחַד וְחֲלָחָלָה, וְהִכַּל מִפְּנֵי פֶחַד ה' וְהַדָּר גְּאוּנוֹ! וְרַבִּי בֶן צִיּוֹן דָּמָה פֶּן קָרָה לוֹ אֵינָה הַתְּקַף חֵס וְשְׁלוֹם... וְאַחַר עָמַד מוֹל הַפֶּתַח וְהַשְׁתַּחֲוָה הַשְׁתַּחֲוָה גְּדוּלָּה, וְאִז נִכְנַס אֶל הַהֵיכָל, שׁוֹב נִעְצָר, נִשְׁק הַמְזוּזָה וְקָד קָדָה שֶׁל כְּבוֹד, וּכְשֶׁהוּא פּוֹסֵעַ לְאַחֲרָיו, רָמַז לְרַבִּי בֶן צִיּוֹן לְפָנוּת עִמּוֹ לְחַדֵּר צַדִּיק, שֶׁם סִימּוֹ אֶת שִׁיחַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁלָּהֶם, עַד לְתַפְלַת הַמִּנְחָה.

אֵיתָא בְּזִהַר הַקְדוֹשׁ (פְּרִשְׁת תְּרוּמָה קַלָּא ע"ב):
'מֵאֵן דְּמִשְׁתַּעֵי בְּכִי כְּנִישְׁתָּא בְּמִלִּין דְּחוּל, וְוִי לִיה, דְּאַחֲזֵי פְרוּדָא, וְוִי לִיה דְּגֵרַע מְהִימְנוּתָא. וְוִי לִיה דְּלִית לִיה חוּלְקָא בְּאַלְהָא דִּישְׂרָאֵל. דְּאַחֲזֵי דְּהָא לִית אֲלֵהָא, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח תְּמָן, וְלֹא דְּחִיל מְנִיָּה, וְאַנְהִיג קִלְנָא בְּתַקוּנָא עֲלָאָה דְּלַעֲלֵא'.

[מִי שֶׁמְשׁוֹחָח בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּדַבְרֵי חוּל, אוֹי לוֹ, כִּי מְרָאָה פְרוּד, אוֹי לוֹ שְׁגוּרַע אֶת הָאֲמוּנָה, אוֹי לוֹ שְׁאִין לוֹ חֵלֶק בְּאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁמִרְאָה שְׁאִין לוֹ אֲלֵקִים, וְאִינוּ נִמְצָא שֶׁם,

כְּנִסְיוֹת וּבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת אִין נוֹהֲגִין בְּהֵן קְלוֹת רֹאשׁ כְּגוֹן שְׁחוֹק וְהַתּוֹל וְשִׁיחָה'.

אָדוּנְנוּ הַרְמַב"ם וְ"ל בְּפִרוּשׁ הַמְשָׁנִיּוֹת שֶׁלוֹ (אֲבוֹת א, יז) כְּתַב: 'הַדְּבוּר הַנִּמְאָס אֲשֶׁר אִין בּוֹ תוֹעֵלַת לְאָדָם בְּנִפְשׁוֹ וְלֹא עֲבָרָה וְלֹא מְרִי, כְּרַב סְפוּר הַהֶמוֹן בְּמָה שְׁאַרַע וּמָה שֶׁהִיָּה, וּמָה הֵם מְנַהֲגֵי מְלָךְ פְּלוּנֵי בְּהִיכְלוֹ, וְאִיךָ הִיָּתָה סִבַּת מוֹת פְּלוּנֵי, אוֹ אִיךָ הַתְּעַשֵּׂר פְּלוּנֵי, וְאִלוֹ קוֹרְאִים אוֹתָם הַחֲכָמִים 'שִׁיחָה בְּטָלָה', וְהַחֲסִידִים הַשְׁתַּדְּלוּ בְּעֲצָמָם לְהַנִּיחַ זֶה הַחֵלֶק מִן הַדְּבוּר. וְנִאָמַר עַל רַב תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חֲזִיא, שֶׁלֹּא שָׁח שִׁיחָה בְּטָלָה מִיָּמָיו. וּמִזֶּה הַחֵלֶק גַּם כֵּן שִׁינְגָה אָדָם מַעֲלָה, אוֹ יִשְׁבַּח פְּחִיתוֹת יֵהִיו מְדוֹת אוֹ שְׂכָלִיּוֹת'.

בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (בְּסַעֲרֵי קָטָן ב) כְּתַב: 'וְשִׁיחָה בְּטָלָה - הֵינּוּ אֶפְלוּ שִׁיחַת חֲלִין שֶׁהִיא לְצַרְף פְּרִנְסָה דְּבַחוּץ שְׂרִי, בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲסוּר וּבְפִרְט שִׁיחָה בְּטָלָה לְגַמְרֵי דְּבוּדָאֵי שְׂרָאוּי לְמַנַּע תְּמִיד מִזֶּה [פְּרִי מְגִדִּים]. וְצַרְף בְּאוּר, וְהִלָּא לְפָרְנֶס אֶת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו הָיוּ מִצְוָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיא מְדָאוּרֵיטָא [בְּכָלֵל הַמִּצְוָה (שְׁמוֹת כ"א, י) 'שְׂאֵרָה' לֹא יִגְרַע], וְיֵשׁ מְתַרְצִים, שֶׁהָיוּ הַדְּבוּר רַק כְּעִין מְכַשִּׁירֵי מִצְוָה וְלֹא מִצְוָה עֲצָמָה; אֲבָל הַטַּעַם לְכַךָ הוּא, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא לְהַגְרֵר לְדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דְּבָרִים בְּטָלִים. מָה שְׁאִין כֵּן מָה שְׁאָמְרוּ 'חֲשָׁבוֹנוֹת שֶׁל מִצְוָה' דְּמִתָּר - הִיא גּוֹפָה מִצְוָה.

בְּסִפְר 'קְדָשַׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמְדַרְשׁ' כְּתַב שֶׁמִּשְׁמַע מִהַתּוֹרָה כְּהִנֵּים בְּפְרִשְׁת קְדוּשִׁים וְרַב כְּכָל דַּעוֹת הַרְאִשׁוֹנִים, רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר מִמִּין בְּסִפְר הִירָאִים (ס' ש"ד) הִסְמ"ג (עֲשֵׂה קכ"ד), הִסְמ"ק (מִצְוֹת עֲשֵׂה ו), הִרְקָאֲנִטִי (טַעֲמֵי הַמִּצְוֹת מִצְוָה קיב), הִבֵּן אִישׁ חֵי (שְׁנָה רִאשׁוֹנָה וַיִּקְרָא סא), הַחֲזִי אָדָם (פְּלָל יז, סַעֲרֵי ו עַל פִּי הִירָאִים הַנ"ל), הִ'חֲפֵץ חֲזִיִּים' (סִפְר מִצְוֹת קָצֵר מִצְוָה יח) וְעוֹד רַבִּים, סוֹבְרִים שֶׁהַזְהָרָה בְּזֶה מִהַתּוֹרָה, שֶׁהַפְּסוּק (וַיִּקְרָא יט, ל): "וּמְקַדְּשֵׁי תִירָאוּ", שְׁצַרְיָךְ לְהִיּוֹת יִרָא מִבֵּית הַמְקַדָּשׁ - כּוֹלֵל גַּם בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת.

בְּרֵשִׁית בְּשִׁלַח

ואינו ירא ממנו, ומנהיג קלון בתקון העליון שלמעלה].

הזהירות שלא לדבר בבית הכנסת

מוכא בשער הפנונת (דיושי ברכות השחר) ראיתי למורי (האר"י) ז"ל, נזקק בתכלית הזהירות שלא לדבר כלל בבית הכנסת, אף שלא בשעת התפלה וכמעט שאפלו בדברי מוסר ותוכחות ותשובה לא היה רוצה לדבר, כדי שלא ימשך מזה איזה דבור של חל. עד כאן.

מספרים על הגאון הרב בעל פה החיים זצ"ל, שהיה יוצא מבית הכנסת תכף לאחר עלינו לשבח, שלא יתפס אותו מישהו וידבר עמו, ונמצא מקלגל. וכשהיה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל מעורר על פה היה אומר, לא לחנם זכו מרנן ה' חפץ חיים' והפך החיים זי"ע, שספריהם התפשטו בכל העולם, כי היו נזהרים מכל צד אסור שיש בדבור, שיהיה נקי בתכלית השלמות.

הגאון הקדוש בעל הדברי יואל מסאטמאר זי"ע באר את תפלת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח ע"ב): "מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי קרנות" - ומפרש כי יושבי קרנות הם אלו שבאים לבית הכנסת ומדברים אודות המתרחש בעולם - הם אלו שיורדים לבאר שחת!

ואינו ירא ממנו, ומנהיג קלון בתקון העליון שלמעלה].

הזהירות שלא לדבר בבית הכנסת

מוכא בשער הפנונת (דיושי ברכות השחר) ראיתי למורי (האר"י) ז"ל, נזקק בתכלית הזהירות שלא לדבר כלל בבית הכנסת, אף שלא בשעת התפלה וכמעט שאפלו בדברי מוסר ותוכחות ותשובה לא היה רוצה לדבר, כדי שלא ימשך מזה איזה דבור של חל. עד כאן.

מספרים על הגאון הרב בעל פה החיים זצ"ל, שהיה יוצא מבית הכנסת תכף לאחר עלינו לשבח, שלא יתפס אותו מישהו וידבר עמו, ונמצא מקלגל. וכשהיה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל מעורר על פה היה אומר, לא לחנם זכו מרנן ה' חפץ חיים' והפך החיים זי"ע, שספריהם התפשטו בכל העולם, כי היו נזהרים מכל צד אסור שיש בדבור, שיהיה נקי בתכלית השלמות.

הגאון הקדוש בעל הדברי יואל מסאטמאר זי"ע באר את תפלת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח ע"ב): "מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי קרנות" - ומפרש כי יושבי קרנות הם אלו שבאים לבית הכנסת ומדברים אודות המתרחש בעולם - הם אלו שיורדים לבאר שחת!

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

בספר 'אור לציון' - חקמה ומוסר' לרבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, כתב (חלק התורה, מאמר ב', עמודים כא-כב): 'על מאמרים ו"ל (אבות ו, ב): 'אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה; עלול האדם לטעות ולחשב שהגורמים לעלבון התורה, הם אותם שאינם עוסקים בתורה כלל, אבל מי ששוקד על דלתות התורה יום יום,

והגר"א וואלקין בספרו 'בית אהרן' כתב, לפעמים כדי שלא תתבלבל דעתו של אדם עליו בסגילות קשות, אז צריך האדם להפסיק לשיחה קלה (כמוכן שלא בדבורים אסורים) ולא להאריך בזה, ורק כשגמר את הענין - ולא בבית המדרש.

מן הדין אסור להפסיק

איתא בשער הציון למשנה ברורה (סימן רפה סעיף קטן יא) 'נראה לי דזה הוא אף בין פרשה לפרשה, אבל באמצע ענינא מן הדין אסור להפסיק. וכמו שאמרו חז"ל: 'הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים'. ואפשר שלזה כוונת הבאר היטב, שכתב: ואסור גדול להפסיק בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום בדבור'. עד כאן.

פי לפי דברי הפרי מגדים האסור הוא מדאורייתא. ולכן יכוון את ההפסק כשהוא קם ממילא לצאת החוצה לשתות, וגם להזהר לסגור את הספר. כמו שכתב בספר הקדוש 'פלא יועץ' (בערך דבור): 'ואם יצטרך לדבר יסגר הספר כאלו סיים למודו ואחר כך חוזר ללמד מחדש אולי בזה תהוי ארכא ונקה'.

הגאון ראש הישיבה רבנו עזרא עטיה זצ"ל, היה אומר, שלאחר אריכות ימים ושנים, כשיביאו לו לאדם פרוץ עב של גמרא, ופתאם יפסיקוהו באמצע הלמוד ויספרו לו את כל

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

זאת ועוד, שְׁמִלְכַד הַהֶפְסֵק וְהַסַּח הַדַּעַת שֶׁהָיָה בְּכָף, עוֹד טַעַם הָיָה לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלֹּא לִיכְנֹס, כִּי אֵינּוּ דוֹמָה דְּבַר שְׁלָם לְשִׁנֵּי חֲצָאִים שֶׁל אוֹתוֹ דְּבַר, אֶפְלוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנֵינוּ, וְאִם שָׁכַח שֶׁכֹּד שְׁנָה הֵם פְּעָמִים י"ב, מִכָּל מְקוֹם אֵין שְׁתֵּי פְּעָמִים י"ב שְׁוִים לְכֹד שְׁנָה, וְכָל מֵה שְׁזָכָה רַבִּי עֲקִיבָא עַל יְדֵי כֹד שְׁנָה - לֹא הָיָה זֹכָה לוֹ עַל יְדֵי פְּעָמִים י"ב שְׁנָה.

הַלְמוּד בְּרִצִּימוֹת הוּא מְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה שְׁאִין לְתַאֵר וּלְשַׁעַר

מְסַפֵּר עַל הַגָּאוֹן הַחֲזוֹן אִישׁ זִי"ע שֶׁכְּשֶׁלְמַד וְהִפְרַע עַל יְדֵי שׁוֹאֵל וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, תִּכְרַךְ שָׁקַע בְּלַמּוּדוֹ מִיַּד אַחַר שֶׁפָּנָה לְשׁוֹאֵל, וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁהֲצַרְף מִמֶּנּוּ עוֹד דְּבַר מֵה, הָיָה צָרִיף לְהוֹצִיאוֹ מִהַלְמוּד כְּאִלוֹ הוּא שָׁקוּעַ בְּלַמּוּד זְמַן רַב.

אֵיתָא בַּמִּשְׁנָה (אֲבוֹת ג, ז): 'רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הַמְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וְשׁוֹנֵה וּמְפַסֵּק מִמִּשְׁנַתּוֹ וְאוֹמֵר, מֵה נָאָה אֵילָן זֶה וּמֵה נָאָה נֵיר זֶה, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ; וּפְרַשׁ רַבֵּנוּ עוֹבְדֵי הַבְּרִטְנוֹרָא ז"ל: 'אֲשַׁמְעִינּוּ רַבּוֹתָא, דְּאִף עַל גַּב דְּעַל יְדֵי כֵן הוּא מְבַרְרָךְ בְּרוּךְ שְׁכָכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ, אִף עַל פִּי כֵן מַעֲלִין עָלָיו כְּאִלוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֶפְסִיק מִמִּשְׁנַתּוֹ.'

וּמוֹבָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (חֲזִי שְׁרָה קַכּ, וּשְׁלַח קסב): 'מֵאֵן דְּפַסֵּק מַלְיָן דְּאוֹרֵייתָא עַל מַלְיָן בְּטַלְיָן יִתְפַּסְקוֹן חִיּוּהֵי מֵהֵאִי עֲלָמָא וְדִינֵיהּ קְיָיֵמָא בְּהֵוָה עֲלָמָא' [מִי שֶׁמְפַסֵּק מִדְּבָרֵי תוֹרָה לְדְבָרִים בְּטָלִים, יִפְסְקוּ חֲזִיּוֹ מֵהַעוֹלָם הַזֶּה וְדִינוֹ קָיָם לְעוֹלָם הַבָּא].

וּבְפֵרוּשׁ 'פְּסָא מְלָךְ' לְתַקוּנֵי זֵהר (תַּקוּן יח) כּוֹתֵב: מִי שֶׁמְפַסֵּק לַמּוֹדוֹ בְּדְבָרֵי הַבָּאִי וְלִיצְנוֹת - מוֹסֵר כָּל מֵה שְׁלוּמַד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְחִיצוֹנִים, כְּמוֹ הַרְשָׁע שְׁלוּמַד תוֹרָה, נֹאמֵר עָלָיו (תַּהֲלִים ג, טז): 'אִמֵּר אֱלָקִים מֵה לָךְ לְסַפֵּר חֲקִי', כִּי מוֹסִיף בָּהֶם כַּח לְחִיצוֹנִים, אֵלֹא יִחֹזַר בְּתִשׁוּבָהּ

מֵה שְׁדַבֵּר [אַחַד מֵעֲקָרֵי אֲמוּנַתְנוּ הוּא, שִׁישׁ עֵין צוּפָה וּמְבִיטָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגִּיחַ עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרָט] וְאוֹלֵי זֶה כְּנֹת אֲמָרָם ז"ל (מְדַרְשׁ מִשְׁלֵי י): 'מִכָּאֵן אֲמָרוּ, כָּל מֵה שֶׁקָּרָא אָדָם יֵהֵא תְּפוּס בִּידוֹ, וּמֵה שֶׁשָּׁנָה יֵהֵא תְּפוּס בִּידוֹ, שֶׁלֹּא תִשְׁגִּיחוּ בּוֹשָׁה וְכִלְמָה לְיוֹם הַדִּין. הָיָה רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אוֹמֵר, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלָמָה! כִּי לְעֵתִיד יֵאמְרוּ לוֹ: הָבֵה וְנִרְאָה מֵה שֶׁקָּרָאתָ...

מְסַפְּרִים עַל הַמְקַבֵּל רַבִּי שְׁשׁוֹן מְזַרְחֵי וְצ"ל, שֶׁהָיָה מִהַמְקַבְּלִים הַצְּנוּעִים בְּיוֹתֵר בְּדוֹר הַחֲחֻרוֹן, שֶׁלְמַד כְּשֶׁלְשִׁים שְׁנָה עִם הַגָּאוֹן הַרַב יְהוֹנָדָה צְדָקָה וְצ"ל, וּבְקִשׁוֹ שֶׁיִּכְבֹּא וְיִגִּיד קוּיָם לְדַמּוֹתוֹ שֶׁל הַרַב צְדָקָה וְצ"ל, אָמַר: 'אֲנִי לֹא יְכוּל לֹמַר כְּלוּם, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ עָלָיו שׁוּם הַנְּהַגוֹת - אֲנִי מִפִּירוֹ כְּמַעַט, מֵהַרְגַע שֶׁהֵינּוּ מִתְחִילִים לְלַמַּד עַד הַשְּׁעָה שְׁמִסִּימִים לְלַמַּד - לֹא שׁוֹחַחְנוּ כְּלוּם!'

אֵינּוּ דוֹמָה דְּבַר שְׁלָם לְשִׁנֵּי חֲצָאִים שֶׁל אוֹתוֹ דְּבַר

בְּשִׁיחּוֹת מוֹסֵר לְהַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵל בִּיץ וְצ"ל (מֵאֲמָר ל) עַל מֵה שֶׁמְצִינּוּ בְּרַבִּי עֲקִיבָא (תַּבְּבוֹת סג ע"א): לְאַחַר י"ב שְׁנָה שֶׁלְמַד תוֹרָה מְחוּץ לְבֵית, וְטָרַם הַכְּנֹסוֹ שְׁמַע מֵאַחֲרֵי הַדְּלַת אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשִׁיבָה, כִּי לוֹ שְׁמַע לְקוֹלָהּ, הָיָה שׁוֹהָה עוֹד י"ב שָׁנִים בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְכִשְׁשָׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא זֹאת, חֲזַר מִיַּד לְתַלְמוּדוֹ, וְלֹא נִכְנַס לְבֵיתוֹ אֶפְלוּ לְרַגַע קָטַן. וְנִפְלָא הַדְּבַר מִבִּינְתָנוּ, אֵיזֶה הַפֶּרֶת הַטוֹב שֶׁהָיָה חָיֵב לָהּ? וְכִמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא אַחַר כֵּן "שְׁלִי וְשְׁלַכְכֶם שְׁלָה הוּא" שֶׁהֵיא הַפֶּכָה אוֹתוֹ מְרוּעָה צֵאן לְרַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמַדּוּעַ לֹא נִכְנַס לְרַגַע אַחַד לְשַׁמַּח אֶת לְבָהּ?

וְעַל כֵּן אָנוּ צְרִיכִים לֹמַר, שֶׁהַתְּבוּנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְרָאָה אֶת הַחֲסָרוֹן הַגָּדוֹל שֶׁבְּהַסַּח הַדַּעַת כְּזֶה, וְכִדִּי שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק הַפְּסֵק מַעַט זֶה, הַכְּרִיעַ רַבִּי עֲקִיבָא וּפְסַק שְׁאִסוּר לֹא לְהַכְּנֹס.

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

בתפלות ובזעקות, עד שהגיעו לירושלים להתחנן לפני האבות הקדושים שלא יעשו את אשר זממו לעשות.

ועשה תענית חלום, והראו לו הפסוק (ירמיהו, מז, א): "ולא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים", הינו הטעם שאין התפלות נענות אצל האבות? כי היה רפיון ידים מדברי תורה. וכן מצינו בגמרא עוד (תענית ד' ע"ב): 'אמר רב קטינא, אין הגשמים נעצרים אלא בשביל בטול תורה שנאמר (קהלת י, יח): 'בעצלתים ימך המקרה' - בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה, נעשה שונאו של הקדוש ברוך הוא מך'.

הגאון הסטיפלר זי"ע התבטא, שהוא ירא מפחד החטא של בטול תורה כמו ממאכלות אסורות. ופעם אמר לאברך: 'אם לומדים ברציפות - אפשר איכשהו לגדל בתורה כתלמיד חכם, אבל אם לומדים ומפסיקים לא יוצא מזה כלום'.

וידועים דברי הגאון החזון איש זי"ע באגרתו (אגרות סימן א): 'ללמד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התהו, האפס וההעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפון. עקר הלמוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלמוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים - אסף רוח. מן הראוי לחבל תחבולות איוף לקנות את התמדת הלמוד ולהתפלל על זה תמיד'.

אמרו חז"ל (מנחות מג ע"ב): 'תניא היה רבי מאיר אומר, גדול ענשו של לבן יותר מענשו של תכלת'. משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר הבא לי חותם של טיט, ולאחד אמר, הבא לי חותם של זהב, ופשעו שניהם ולא הביאו. איזה מהן ענשו מרבה? הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא. וכמו כן בעניינינו, כיון שהספר פתוח ואדם כבר נמצא קרוב ללמוד, וגם לומד ופוסק... זה

תחלה, ואחר כך "תשא בריתי עלי פיך". ומוכא באבות דרבי נתן (כו, א): 'מפני מה תלמידי חכמים מתים כשהן קטנים, לא מפני שהן מנאפים ולא מפני שהן גוזלין, אלא שפוסקין מדברי תורה ועוסקים בדברי שיחה, ועוד שאין מתחילין במקום שפוסקים'.

וכתב רבנו חיים מוואלוז'ין זי"ע בספרו 'רוח חיים' (אבות ד, יב): 'ששגת תלמוד עולה דודן, כי כמו ששכר תלמוד תורה כנגד כלם, כן גם בטול תלמוד תורה חס ושלום כנגד כלם לענש, והנה כל עברה לפי גדלה יגדל רשם שגגתה גם כן, ובטול תלמוד תורה גדול רשם שגגו כדודן אחר'.

והגאון הקדוש ה'חפץ חיים' זי"ע בספרו 'זכור למרים' (פרק יב) כתב: 'הא דאיתא באבות (פ"א) ודלא גליף קטלא חביב, אינו מירי באותם האנשים שאינם חפצים ומתרצים כלל ללמוד התורה הקדושה, רק מירי באותם האנשים שהזמן הפקר אצלם, היום חסר להם שעה ולמחר שפתיים וכן הלאה, ולזה אמר קטלא חביב, הינו שמחסר עצמו מחיי נצח כל אחד לפי מדרגתו'.

מוכא בגמרא (סנהדרין צט ע"ב) 'ונאף אשה חסר לב', אמר ריש לקיש - זה הלומד תורה לפרקים. ובגמרא ירושלמי (תגינה פ"א ה"ו): 'ותר הקדוש ברוך הוא על עון עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים ולא ותר על עון בטול תורה'. וידועים דברי האור החיים הקדוש (שמות כז, כ): 'לזה נתארח הגלות פי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה'.

מפחד החטא של בטול תורה

מספרים, שכאשר רצו חילות הנאצים, ימח שמם וזכרם, להתקדם לכיוון ארץ ישראל במלחמת העולם השנייה, אסף הגאון הקדוש המקבל, עמוד התפלה, רבי סלמאן מוצאפי זי"ע את תלמידיו, וישבו בתענית שלשה ימים

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח

כי החל המועד עד ממהר, שאין הטרדה גורם. ואם בחל המועד, וכן בכל עת שהוא פנוי - אינו מפנה עצמו לבטלה, אלא עוסק בתורה, בא בשכרו גם על הזמן שהוא טרוד בעסקיו, כאלו היה עוסק בתורה! והאיש הירא את השם - חרדה ילבש כל ימיו, ויזהר מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף'.

מובא בספר הקדוש והנורא 'מגיד מישרים' להבית יוסף זי"ע (פרשת תבא מד ע"ב, בתרגום ללשון הקדש): 'שם הזכרון שאמרתי לך זה הוא, שלפני שתתחיל ללמד תאמר הפסוק של (תהלים קיט, מט): "זכר דבר לעבדך על אשר יחלתני" עשר פעמים, וזהו שבמה שתקבע ללמד, באותו זמן לא תפסיק כלל בשום דבור ממלי דעלמא, ובכך תזכר כל מה שתלמד באותה שעה וכן בכל זמן וזמן'.

ורבנו הרמח"ל הקדוש זי"ע באגרותיו כתב: "וכל אחד בשעת למודו יהא דינו כמתפלל שמונה עשרה - שלא יוכל להפסיק בשום מין הפסק שבעולם".

יסוד גדול מובא בספר 'חקמה ומוסר - אור לציון' להגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל (חלק התורה, מאמר ב', עמודים כג-כה): הואיל ויודע היצר הרע שהתורה, היא, ורק היא התרופה נגדו, על כן הוא נאבק באדם ללכוד ברשתו בדרךכים שונות כדי לבטלו מלמוד התורה. לדגמה, סקרנות לידיעת חידושות פוליטיקה וכדומה, זה דבר המושך לב האדם, ואף אם בתחלה מתעניין הוא אף ורק בעקרון של דברים, אבל אחר כך הוא נמשך גם לפרטים. ובאמתות נשאל: מה זה מעניין את האדם? מה מפריע לו מכל הנעשה בעולם?! ואפלו אם נאמר שאכפת לו, וכי האכפתיות שלו תשנה את העבודות, או תכריע את המצב?! ומה שחושב האדם, שבידיעת החידושות הוא יודע שפך או כף יהיה, אין זה נכון. ואפלו אנשי הממשלה, הבטוחים בידיעותיהם, האמת היא שאינם יודעים כלום,

מעורר תביעה יותר גדולה מאשר מי שטרוד ואינו לומד כלל. ורמזו בדברי המשנה (אבות ה, כב) 'לפום צערא אגרא' - 'לפום' - על הפה הזה יש צער ויש שכר.

עליונים למטה ותחתונים למעלה

עלינו לדעת כי גדולי ישראל לא צמחו סתם כך, ידועות עבודות מפליאות על התמדתו הנוראה של גאון ישראל הסטיפלר זי"ע, ולעת זקנותו פשה קשה לו, היה מתנחם בזה שאנשים עוסקים בספריו הקדושים באותה שעה.

והתבטא הסטיפלר על המובא בגמרא (פסחים נ' ע"א): 'רב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי, איחלש ואתנגיד, [כי הדר], אמר ליה אבוה, מאי חזית? אמר ליה, עולם הפוף ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה'. כי למשל, יש אנשים בעולם הזה שעובדים לפונקטם ורב היום משקיעים בזה, אבל על כל פנים, השעות שקובעים ללמוד תורה אינם מפסיקים בהן. ואין אנשים מכבדים אותם לרום מעלתם כאן בעולם הזה. ואלו בשמים הם למעלה. ואותם אלו שהם בבית מדרש שמחשיבים אותם ללמדנים, שהם מבטלים ביום איזו שעה או שעתים ואינם לומדים לפי יכלתם - מצרפים להם את שעות בטולם ונעשים מזה ימים, שבועות וחדשים ואולי יותר, ואחר כך מורידים אותם לשאול תחתית, וסובלים בזיונות גדולים.

כתב בספר הקדוש 'פלא יועץ' (ערך חל המועד): 'ידוע מאמרם ז"ל (ירושלמי מועד קטן פרק ב' הלכה ג) שלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסק בתורה, וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק (תהלים עה, ג): "כי אקח מועד אני מישרים אשפט", כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסק בתורה מחמת טרדתם על המחיה ועל הפלפלה, חל המועד הוא תברתהון, והיא מקטע רגלהון (שוכרם וקוטע רגליהם), ומחבתן גם על זמן טרדתם,

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

שְׁלוֹם אֶלְיָשִׁיב שְׁלִיט"א, וְכִיּוֹן שֵׁיִשֵׁב וְלָמַד בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, לֹא הָיָה מוֹכֵן בְּשׁוֹם פְּנִים וְאִפְּסִיק מִלְּמוּדוֹ הַקְּבוּעַ. כְּתֹב לוֹ פֶּתֶק: "אֲנִי בְּאִמְצַע כְּתִיבַת שֵׁם הַיְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא" - שְׂאֵלָה חֲמוּרָה! כְּשֶׁרָאָה אֶת הַפֶּתֶק, אָמַר: "שֵׁם הַיְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא? אֲנִי מִפְּסִיק!" אֲבָל בְּלֹא הֵכִי שׁוֹם דְּבַר לֹא הָיָה מִפְּסִיק אוֹתוֹ.

פַּעַם לָמַד הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה עֲדָס שְׁלִיט"א עִם הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן אוֹיֶעֱרֶבֶךְ זצ"ל וּמִישָׁהוּ נִקַּשׁ בְּדִלְתָא, דְּפַק וְדַפַּק... הֵרַב אוֹיֶעֱרֶבֶךְ אָמַר לְרַבִּי יְהוּדָה: - "הַתְּעַלְמִים!" וְכִשְׁהִלָּה הַגָּבִיר חֲבֻטוֹתָיו וְהִכְרִיז: הֵרַב! זֶה פְּקוּחַ נֶפֶשׁ! עָנָה רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן בְּעֵדִינּוּת: "הֲלֹא אֲנִי רוֹפֵא... וְהִמְשִׁיכוּ לְלַמֵּד (וְרָאָה עוֹד בְּכֶרֶךְ זֶה, בְּשִׁיחָה לְשִׁבְת פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי תַשְׁס"ו, עוֹד סְפוּר נִפְלָא שְׁסַפֵּר רַבִּי יְהוּדָה עֲדָס עַל 'הַסְּתַרְוּתוֹ' שֶׁל הַגֵּרֵשׁ"ז לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּאִין מִפְּרִיעַ).

בְּנוֹ מִסְפֵּר, שְׁמִי שְׁקוּרָא אוֹדוֹתָיו סְפוּרִים, מְדַמָּה כִּי הַמְּדַבֵּר בְּאֶחָד שְׁנֵהֵל מִפְּעַל חֶסֶד חוֹבֵק עוֹלָם, "אֲבָל אֲנִי רְאִינוּ אֲצִלוּ בְּבֵית רַק הַתְּמִדָּה בְּלַמּוֹד תּוֹרָה", וְקָבַע לְעַצְמוֹ אֶת הַמְּסַגֵּרֶת שְׁלֵא יִסוּר מִמֶּנָּה. וְזֶה מָה שֶׁהִבִּיאוּ לְמַדְרַגְתּוֹ הַעֲצוּמָה לְהִיּוֹת מְגֹדוּלֵי הַדּוֹר, זי"ע.

לְפַעְמִים הֵיִצֵּר הָרַע גּוֹרֵם לְאָדָם שֵׁיִשְׁמַע דְּבָרֵי מוֹסֵר, כְּדִי לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ וְלְהַחֲלִישׁ אֶת רוּחוֹ שֶׁהוּא אִינוֹ שֵׁיִךְ לְזֶה כָּלֵל, וְעַלִּינוּ לְדַעַת אֶת דְּבָרֵי הַזִּהָר הַקְּדוּשׁ (פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח דָּף קַע ע"א): "רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, י): "מִי זֹאת הַנְּשִׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר יָפָה כְּלָבָנָה בְּרָה כַחֲמָה אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת". הַיִּי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְמַר, אֲבָל מִי זֹאת הַנְּשִׁקְפָה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּזַמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לוֹן וַיִּפִּיק לוֹן מִן גְּלוּתָא. כְּדִין יִפְתַּח לוֹן פִּתְחָא דְּנִהוּרָא (דְּהִיא) דְּקִיק זְעִיר. וְלִבְתַּר פִּתְחָא אַחֲרִינָא דְּאִיהוּ רַב מִיְנִיה, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לוֹן תְּרַעִין עֲלֵאִין פִּתְחִין לְאַרְבַּע רוּחֵי עֲלָמָא; וְכֵן כָּל מָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלְצַדִּיקֵי דִּי בְּהוּ, הֵכִי כְּלָהוּ וְלֹא בְּזַמְנָא חֲדָא. לְכַר נִשׁ דְּאִתְיָהִיב בְּחִשׁוּכָא

שְׁהָרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, הוּא מְכֻוֹן אֶת לְבָם שֶׁל הַמְּלָכִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (מְשַׁלִּי כַא, א): "פִּלְגֵי מִים לְבַב מְלֶךְ בֵּינֵי ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחֲפִץ יִטְנוּ", וְזֶה נִקְבַּע לְפִי זְכִיּוֹת אוֹ עוֹנוֹת הַדּוֹר, אִם כֵּן הַדְּרָךְ לְמַנִּיעַת דְּבָרִים רְעִים - הִיא רַק לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת וְכוּ', יוֹתֵר מִזֶּה כָּל הַחֲדָשׁוֹת שְׂאָדָם שׁוֹמֵעַ מִפְּרִיעִים לוֹ בְּעִבּוּדַת ה'.

וְכֵן סְקַרְנוֹת לְקַרִיאת מוֹדְעוֹת. עוֹמְדִים וְקוֹרְאִים אֶת כָּל הַמוֹדְעוֹת בְּעִיּוֹן מִתְחַלְתֵּן וְעַד סוּפֵן. לְפַעְמִים כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה בַּחֲוָרִים קוֹרְאִים מוֹדְעוֹת - אֲנִי מִתְּפַעֵל מִהַסְּבָלְנוֹת שְׁלֵקָה, יוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי מִתְּפַלֵּא אִיךְ יֵשׁ לָהֶם זְמַן לְקַרֵּא מוֹדְעוֹת בְּצוּרָה כְּזוֹ.

נִתְאַר לְעַצְמִנּוּ, רוֹפֵא שְׁהֶלֶךְ לְרַפָּא חוּלָה מְסַכָּן, וּבְדַרְךְ קוֹרָא מוֹדְעוֹת - הֲלֹא אִם יִגְרַם חֲלִילָה נִזְק כְּלִשְׁהוּ לְחוּלָה מִחֲמַת עַכּוּבוּ, תִּהְיֶה זֶה אֲשַׁמַּת הַרוֹפֵא. וְהֲלֹא הַתּוֹרָה הִיא אֶחָד מִעֲמוּדֵי הָעוֹלָם (אֲבוֹת א, ב), וְאִיךְ מִתְּעַכְּבִים בְּקַרִיאת מוֹדְעוֹת, וְכִדּוּמָה? בְּזַמַּן שְׁכָּל מָה שֵׁיִקְדִים לְלַמֵּד הָרִי הוּא מְקִים אֶת הָעוֹלָם, וְיִכּוֹל לְהַצִּיל הַרְּבֵה מֵעַם יִשְׂרָאֵל! :

וְאִם זָכָה אָדָם לְמַעֲלָה כְּזוֹ שְׂאִין לוֹ סְקַרְנוֹת לְכָל הַמְּתַרְחַשׁ בְּעוֹלָם, עֲדִין מוֹצֵא הֵיִצֵּר הָרַע דְּרָכִים אַחֲרוֹת לְהַכְשִׁילוֹ. כְּגוֹן שְׁנוּלְד לְאָדָם סִפֵּק הִיאִךְ הַדִּין בְּמַקְרָה מְסִים, מִפְּתָה אוֹתוֹ הֵיִצֵּר הָרַע לְהַכְנִס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ בְּאִמְצַע פְּלִפּוּלָא דְּאוֹרִיתָא, וְלְהַתְּדִין בְּעֵגְזָן שְׁלוֹ, וְכִלְמִם מִפְּסִיקִים אֶת לְמוּדָם וּמִתְּפַתַּח וּכְוִחַ, שְׁנֵה אוֹמֵר בְּכַה וְזֶה אוֹמֵר בְּכַה, וּמִתְּמַשֵּׁךְ הָעֵגְזָן וְיוֹצֵאִים מִתְּלִמוּדָם וְאִינֵם חוֹזְרִים אֵלָיו בְּמַהֲרָה. וְכֵל זֶה עֲשֵׂה מַחֲסֵר מַחֲשָׁבָה וְכוּ'. עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַסְּפֵר הַנִּפְלָא 'אוֹר לְצִיּוֹן'.

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מִתְּלַמִּידֵי הַחֲכָמִים, שְׁהֵיָה בְּצַעֲרֵיוֹתוֹ סוֹפֵר סֵת"ם, וְהִיתָה לוֹ אִיזוֹ בְּעֵינָה בְּכַתִּיבַת שֵׁם הַיְיָ"ה הַקְּדוּשׁ, בְּרוּךְ הוּא, אָמַר: "מְבַלִּי לְשֵׁאל מוֹרָה הוֹרָאָה אִינִי מִמְּשִׁיךְ"... לְקַח מוֹנִית וְנִסְעֵה לְהַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבִּי יוֹסֵף

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַּח

למודים כְּדִי לַגְרֵם גְּלוּת הַדַּעַת. מֶה הַתְּקוּן שֶׁל חֲטָא לְשׁוֹן הָרַע? "בְּדָר יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ" (ויקרא יג, מו), זֶה לֹא עֲנֵשׁ, אֲלָא הוּא תְּקוּן נִפְלֵא שְׁמִיחַד לְעֲצֻמוֹ פֶּרֶק זְמַן לְהַתְּבוּנָן בְּחֲטָאוֹ וּבְדַבְרֵי שְׁגָרְמוֹ לוֹ לְהַגִּיעַ אֶל הַחֲטָא.

מוֹבָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים (עֵין בְּהַקְּדַמַת סֵפֶר דֶּרֶךְ חַיִּים לְאַדְמוֹר״ר הָאֲמֵצְעִי מִחֲב״ד זי"ע) עַל הַכְּתוּב (תהלים קז, יז): "אֲוֵלִים מִדֶּרֶךְ פֶּשַׁעַם וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ". הָאֲוֵלִים רוֹצִים לְעֲשׂוֹת תְּקוּנִים, וְהֵם מִתְעַנִּים עַל הָעוֹן עֲצֻמוֹ – "וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ", אֲבָל מִזְנִיחִים אֶת הַגּוֹרֵם לְעוֹן, אֶת דֶּרֶךְ פֶּשַׁעַם.

מוֹבָא מִהַגְּאוֹן הַקְּדוּשׁ הַחֲתָם סוֹפֵר זי"ע, שְׁגַם אִם אָדָם יִתְקַדֵּשׁ בְּכָל הַעֲנִינִים, וְיִהְיֶה קֹדֶשׁ קְדָשִׁים כְּמִלְאָף ה' צְבָאוֹת, אֲבָל אִם אֵינוֹ שׁוֹמֵר עַל הַפֶּה הוּא יִפְלֵ מִהַקְּדוּשָׁה, לְכֵן צְרִיף הָאָדָם לְשֹׁמֵר אֶת הַפֶּה יוֹתֵר מִהַכֵּל. וְלְהַפְּךָ גַם כֵּן וּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה (יומא עו ע"א), אִם הוּא הֵיךְ מְקַלְקֵל לְגַמְרֵי אֲבָל פִּי קְדוּשׁ וְטְהוֹר הוּא יִזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת הַכֵּל וְלְהַתְּעִלוֹת לְגַמְרֵי.

הַשְּׁפָת אֲמַת' מַגּוֹר זי"ע כּוֹתֵב עַל הַפְּסוּק (משלי כד, ו): "בְּתַחֲבוּלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה" – לֹא כְּתוּב 'תִּנְצַח בְּמִלְחָמָה', רַק לְהַשְׁתַּדֵּל לְלַחֵם מִבְּלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל כְּלוּם. וּבְסִפְרֵי סְלוּנִים מוֹבָא עַל הַפְּסוּק (שְׁמוֹת כב, א): "אִם בְּמַחְתָּרַת יִמְצָא הַגֵּנֵב", הַיִּצָּר הָרַע, הַגֵּנֵב – בָּא בְּמַחְתָּרַת, אֵינָךְ מְרַגֵּשׁ אוֹתוֹ... לְכֵן צְרִיף לְעֲשׂוֹת מִלְחָמָה כְּדִי לְהַרְגִישׁ אוֹתוֹ. לְדַעַת שֶׁהוּא הָאוֹיֵב וְהַשׁוֹנֵא הֵכִי גְדוֹל, כְּמוֹ שֶׁהַזְּכָרֵנוּ לְעֵיל מִהַחֹבֵת הַלְּבָבוֹת, וְאִז "אֲכֵן נוֹדַע הַדְּבָר", שֶׁכָּל הַקְּלָקוּל מִתְּחִיל מִהַלְשׁוֹן, וְזוֹהֵי כְּבָר אֶתְחַלְתָּא דְגֵאלָה.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְתַקֵּן מֶה שֶׁאֲפָשַׁר לְתַקֵּן בְּפִינֵנו, וְלְהַתְּקַדֵּשׁ, וְנִזְכֶּה לְגֵאלָה שְׁלָמָה בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ, אָמֵן.

וְדִיּוּרֵיהֶ הָיָה בְּחֻשׁוֹכָא תְּדִיר, כִּד יִבְעוֹן לְאַנְהָרָא לִיָּה, בְּעֵינֵי לְאַפְתָּחָא לִיָּה נְהוּרָא זְעִירָתָא כְּעֵינָא דְמַחְטָא, וּלְבַתֵּר רַב מְנִיָּה, וּכְדִין בְּכָל זְמַנָּא עַד דִּינְהָרוֹן לִיָּה כָּל נְהוּרָא כְּדָקָא יָאוֹת – כִּף אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְכֵן לְמֵאן דְאַתִּי, אֲסוּוֹתָא לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, אֲלָא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתְתַּקֵּף. אֲבָל לְעֲשׂוֹ לָאו הֵכִי, אֲלָא בְּזַמְנָא חֲדָא נְהִיר לִיָּה וְאַתְאַבִּיד מְנִיָּה זְעִיר זְעִיר'.

[הַפְּסוּק הַזֶּה הֵעִמְדָנוּ וְלִמְדָנוּ, אֲבָל מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה, אֵלּוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל בְּדַעַת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגְאֵלם וְיִקְיָמם מִהַגְּלוּת, אִז יִפְתַּח לָהֶם פֶּתַח שֶׁל אֹר דַּק וְקָטָן, וְאַחַר כֵּן פֶּתַח אַחַר שֶׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לָהֶם שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, וְכֵן כָּל מֶה שֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלְצַדִּיקִים שְׂבָהֶם, כְּאֲשֶׁר יִרְצוּ לְהֵאִיר לָהֶם כָּל אֹר כְּרֵאוּי – כִּף הֵם יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְכֵן לְמִי שֶׁבָּא, הַרְפּוּאָה הִיא לֹא בְּשַׁעַת אַחַת, אֲלָא מְעַט מְעַט עַד שִׁיתְחַזַּק, אֲבָל לְעֲשׂוֹ לֹא כִּף, אֲלָא בְּשַׁעַת אַחַת מֵאִיר לוֹ וּמֵאַבִּיד מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט]

וְכִף צְרִיף לְהַתְּנַהֵג עוֹד קְבֵלָה וְעוֹד קְבֵלָה, עוֹד חֲמֵשׁ דְּקוֹת שֶׁל לְמוֹד, עַד שֶׁמְסִים אֶת הַלְמוֹד, וְיַעֲשֶׂה לְעֲצֻמוֹ גְּדָרִים לְסַגֵּר אֶת הַסֵּפֶר אוֹ לְצַאת מִבֵּית הַמְּדֻרָשׁ, שִׁיקְבֵּל שְׂכָר עַל הַלְמוֹד וְלֹא יִקְבֵּל עוֹד עֲנֵשׁ עֲלִיו...]

מוֹבָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשׁ 'נַעַם אֲלִימְלָךְ' (פְּרִשְׁת בַּא): "אֵין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שַׁעַה' (אָבוֹת ד, א), פְּרוּשׁ, אָדָם כְּזֶה שְׂאִין לוֹ שַׁעַה זֹו לְחֻשׁב רִמְמוֹת אֵל – לֹא יְהֵא נְחֻשָׁב בְּעֵינֵיךְ כְּאָדָם'. וְיֵשׁ בְּחִינַת (אֵיכָה א, א): "גִּלְתָּה יְהוּדָה מַעֲנִי וּמְרַב עֲבֹדָה", כְּלוּמֵר, שֶׁהַיִּצָּר מוֹכֵן שֶׁהָאָדָם יַעֲסֵק בְּבְחִינַת 'רַב עֲבוּדָה' שֶׁהוּא שְׂאָר מְקַצְעוֹת הַתּוֹרָה, הַעֲקָר שֶׁתְּגַלֶּה מַעֲנִי שֶׁהוּא לְמוֹד הַמוֹסֵר. הַיִּצָּר מְכַנֵּס עוֹד לְמוֹדִים וְעוֹד

התעוררות נפלאה בענייני ט"ו בשבט וקדשת האכילה

שיחת חזוק לשבת שירה ט"ו בשבט

השרף באילנות, וכל חנטה של פרות שהאילן יוציא מכאן ואילן, ברפת השנה החדשה תהא. בט"ו בשבט, כבר אגורים דשנה ושמנה של האדמה בתוכה, ממה שגשמי החרף הפרוה, וכל נטיעות שנוטעים מט"ו בשבט ואילן - בחזקת שיקלטו יפה ויוציאו פרות.

וגלו הצדיקים זי"ע כיון דכתיב (דברים כ, יט): "כי האדם עץ השדה", הרי שביום זה שיף ראש השנה קצת לאדם. ומוכא בספרים הקדושים, שביום ט"ו בשבט נשפעת תורה חדשה מפרוה, [בפרט כשחל בשבת קדש, וכלי עלמא מודים שבשבת נתנה תורה (שבת פו ע"ב)], ואפשר להתחזק בחזוק עצום בלמוד התורה הקדושה, כי דוע שהתורה נקראת (משלי ג, יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה".

מוכא בשיחות התחזקות (שנת תשנ"ו) בשם הרב הקדוש בעל החדושי הרי"ם מגור זי"ע, שהיה אומר, שבט"ו בשבט יש שפע חדש, ואפשר לראות את ההבדל בין חדושי התורה שלפני יום ט"ו בשבט לבין חדושי התורה שלאחריו. ויש הזדמנות להתחדשות בכחות עצומים. יכול אדם להתחזק הרבה ביום זה, ולהיות כתינוק שנוולד, כי ביום זה יש עלה גדולה. ומוכא בספר הקדוש 'מגן דוד', שאפלו רשעים גדולים, שבכל השנה הולכים אחר התאוות, ביום הזה גם הם יכולים להתעלות.

כתב בספר הקדוש 'צמח צדיק' (מועדים, ט"ו בשבט): אמר חותני הקדוש מרוזין ז"ל, שכמה צדיקים היו רגילים ללבש בגדי שבת בט"ו בשבט, והיו אומרים שהוא ראש השנה, כמו שכתוב (דברים כ, יט): "כי האדם עץ השדה".

בסייעתא דשמיא, נתבונן בענין ט"ו בשבט, במיוחדות של היום בפרט, ושל חדש שבט בכלל המסגל להתקדש בענין עבודת האכילה ושתיה כרצון השם יתברך.

מעלת היום הקדוש ט"ו בשבט

חמשה עשר בשבט - ראש השנה לאילן, והוא לגבי מצות מעשרות, הואיל והמעשרות אינם שוים בכל שנה. בשנה הראשונה שאחר שנת השמיטה, והשנייה, והרביעית, והחמישית - שנות מעשר שני הן; והשנה השלישית והששית - שנות מעשר עני הן, מלבד מעשר ראשון שיש בכל השנים; והואיל ואין מעשרין מפרות שנה אחת על פרות שנה אחרת - איזה הוא היום שבו יוצאת שנה אחת ונכנסת שניה? חלוקי דינים וזמנים יש בענין זה בין ירקות ותבואות ופרות האילן; לזה ראש השנה שלו ולזה ראש השנה שלו; ופרות האילן - ראש השנה שלהם בט"ו בשבט, וכן לענין ערלה ורבעי, נגמרת השנה בט"ו בשבט ולא באחד בתשרי.

וכן לענין החנטה, אם חנטו הפרות קדם ט"ו בשבט, הרי פרות אלה לכשיבשילו, על פרות אשתקד יחשבו; חנטו לאחר ט"ו בשבט - על פרות השנה יחשבו. וחנטה זו שאמרנו - שהתחיל הפרי לגדל וקדם שגדל שליש מגדולו המלא. יש מפרות האילן שאין שעת החנטה קובעת בהם אלא זמן לקיטתם או זמנים אחרים, ולעולם תחלת שנתם בט"ו בשבט. וקבעו חכמים את יום חמשה עשר בשבט כיום גבול בין שנה לחברתה, כיון שביום זה כבר יצאו רב גשמי השנה ועלה

ט"ו בשבט

מובא בספר הקדוש 'צמח צדיק': צרוף הני"ה של ראש חדש שבט, יוצא מראשי תבות של (ויקרא כו, לג) ה'מר' מ'מרנו ו'הנה היא (פרדס רמונים שער כא פרק ט"ו), שהאותיות הראשונות ה"י הם שלא כסדר, המורה על דין, חס ושלום, והאותיות האחרונות ו'הנה היא הוא כסדר ו"ה, כי מן ט"ו בשבט מתחיל רחמים. וזה רמזו במשנה (ראש השנה ב' ע"א): 'באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו'. כי 'דבור' הוא קשה, וגם בית שמאי רמזו לדין (זהר הקדוש רענא מהימנא ח"ג רמה ע"א) ואמירה היא רפה, ובית הלל רמזו לרחמים, ולכן באחד בשבט, 'כדברי' בית שמאי, שאז הוא דבור קשה. ובית הלל 'אומרים' - אמירה רפה, הרמז על חסדים, בחמשה עשר בו. שאז מתחיל רחמים וחסדים. עד כאן לשון קדשו.

ודבר זה נרמז בכתוב (תהלים א, ג): 'והיה כעץ שתול על פלגי מים, אשר פרו יתן בעתו', והנה מזל חדש שבט הוא 'דלי', וכתוב (במדבר כד, ז): 'יזל מים מדליו', לכן מים שיכים לחדש שבט. וזהו 'פלגי מים' - חצי חדש המים, הוא יום ט"ו בשבט אז נהגו 'והיה כעץ שתול' - לאכל את פרות העץ - 'אשר פרו יתן בעתו'.

צדיקים היו מהדרים לברך ביום זה ברפת שהחנינו, והיו משלמים על קניית הפרות בכסף מלא, [כמובא בזהר הקדוש (תרומה כח ע"א), שצריך לקנות כל מצוה באגר שלים], כדי לשבח את הקדוש ברוך הוא ולהתבונן בפלאי הבריאה בכל פרי ובכל אילן. ומביא על שלחנו כל מיני פרות, כמובא בירושלמי (סוף קדושין) על רבי אלעזר בן פדת אף שהיה עני מרוד, אבל היה מחזר על כל פרי חדש לברך להקדוש ברוך הוא.

בספר 'אדני פז' כתב, שט"ו בשבט הוא יום דין' לאילן, הגם שחלקו עליו להלכה, אבל לכלי עלמא, הברכות משפיעות חיות

ט"ו בשבט הוא שלשים יום קדם פורים, והוא הקנה לפורים. וכן מעתה הם מ"ה ימים עד חדש ניסן שהם ימי הקנה לזמן הקדוש של ניסן ופסח, והרמז, בפסוק (דברים י, יב) "מ"ה ה' אלקיך שאל מעמך" - מ"ה דיקא, ארבעים וחמשה ימי הקנה; ולפי דעת הסובר בגמרא שבניסן נברא העולם (ראש השנה ח' ע"א) הרי שמעתיהם הם כבר ארבעים יום קדם 'יצירת' הולד [העולם], ונמצא שהיום הוא הרת עולם!

ענין אכילת פרות וההתקדשות בט"ו בשבט

נוהגים בכל תפוצות ישראל לאכל פרות בט"ו בשבט ומוזכר בשם ספר תקון יששכר, לרבנו יששכר סוסאן מערבי ז"ל שחי בתקפת רבנו הארי" ז"ל ומרן הבית יוסף זי"ע, וכמו כן מתחזקים אז באמירת ברכות הנהנין בכונה, וגלו צדיקים זי"ע שאפשר להתקדש מאד על ידי אכילת הפרות ביום זה, כמו שאמר הגאון הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע שביום ט"ו בשבט אפשר להגיע לאכילה בקדושה כרצון השם יתברך. ובפרט כשמתחזקים בדקדוק ברכות כרצון השם יתברך, זוכים למדרגות רמות מקדשת יום זה.

וכמו כן צריך להזהר באכילה עצמה שלא יהיה בה שום נדנדוד ושמן כלשהו של איסור, ויש לפרש מצ"ט שערי התר כדי שלא להפגם בשער אחד של חשש אסור, בענין אכילת תולעים הנמצאים בפרות מיבשים וכיוצא בהם, ואם רוצים לזכות לקדושה בנדאי שצריך משנה זהירות בבדיקת פשרות המאכלים.

כתב הגאון הקדוש החיד"א זי"ע בספרו מורה באצבע (סימן רש): 'חדשי טבת ושבט הם קשים, חס ושלום, כמו שכתוב בזהר, וטוב לקבץ בכל יום להתחנן לה', שיצילהו לו ולכל בני ביתו ולכל ישראל מכל מיני פרעניות וכו', וצריך לזהר בדרךיו שלא לתת מקום שישלט הדין עליו, חס ושלום'.

ט"ו בשבט

כתב רבנו הבן איש חי זי"ע (לשון חכמים ח"א סימן לו): בט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, על כן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים אלו ובקשה זו (וכבר נדפסו בשמו). וידוע הוא שיש קבלה ביד חכמי אשכנז ו"ל, שצריך לבקש ביום ט"ו בשבט בפרטיות על האתרוג, שיזדמן לישראל אתרוג טוב ויפה בחג. עד כאן. ותקן שם תפלה נפלאה לזכות לאתרוג פשר, פי זו עת רצון גדולה, שבבוא יום חג הסוכות, נמצא כל אחד מאתנו בתוך כלל ישראל, את האתרוג המהדר הרומז ללב, שיהיה נקי מכל רבב כל פרי עץ הדר, ומסגל היום הזה לתפלה זו כיון שט"ו בשבט חל בעצומם של ימי השוכבי"ם - ימי תקון וטהרת הלב.

מוסגלת יום ט"ו בשבט - ברכות בכונה

כתב רבי חיים פאלאג'י בספרו 'ברפת מועד' לתיים' (חלק ב' לברכות) שביום הזה מרבין בברכות, מאת השם היתה זאת, לא בחנם סבב הקדוש ברוך הוא שבט"ו בשבט בעצומם של ימי השוכבי"ם המסגלים לתקן פגם הברית, וכאשר אדם נזהר לברך בכונה, זוכה לתקן הפגם בבחינת צדיק [שהיא מידת ה'סוד] ועל זה בא הרמז (משלי י, ו): "וברכות לראש צדיק", הברכות שאומרים אותן בראש השנה לאילן, בכך נקרא צדיק - שמתקן בריתו.

הגאון רבי יהודה צדקה ראש ישיבת פורת יוסף זצ"ל נהג לומר: כשאדם מברך ואומר "ברוך אתה השם" - עליו לעשות אתנחתא ולעצור, לחשב על פגמת שם הוי"ה ברוך הוא שהוא היה הנה ויהיה אדון הכל, אחר כך כשיאמר "אלקינו מלך העולם" - ישנה שוב. ואחר כך יסיים את הברכה אם זה עץ או אדמה, וכשמחלק את הברכה לשלשה חלקים, נבראים שלשה מיני מלאכים. ואחר כך בעת עניית אמן שהוא בגימטריא 'אילן', והוא צרוף הוי"ה ואדנ"י ביחד, נבראים מזה צרוף ד'

דקדושה, ואכילת הפרות שנסתבחה בהם ארץ ישראל מסגלת מאד ליראת שמים. כמוכא בגמרא (סוטה יד ע"א): 'דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאנה משה רבנו לכנס לארץ ישראל, וכי לאכל מפריה הוא צריך או לשבע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כלן על ידי. אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר? מעלה אני עליך כאלו עשיתם.'

ומבאר הרב הקדוש רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, וכי לאכל מפריה הוא צריך? וכי הוא צריך לזכות ליראת שמים באמצעות אכילת פרות ארץ ישראל? הלא לגבי משה יראה מלתא זוטרתא היא (ברכות לג ע"א). אמנם אני שאיננו בדרגתו, ודאי שלאכל מפריה אנו צריכים, כדי שנוזכה ליראת שמים (כדעת הרמב"ן הקדוש והב"ח בהלכות ברכות).

מוכא בספר הקדוש 'בני יששכר' (מאמר חדש שבט מאמר ב, סימן ב): 'ראש השנה לאילן, לא אמר לאילנות כמו באינה, יש לרמז, מה שקבלנו מרבותינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג פשר יפה ומהדר שיזמין השם יתברך בעת המצטרף למצוה, כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות (רש"י ראש השנה יד ע"ב ד"ה הואיל), והוא כפי הזכות של כל אחד מישראל, הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה, שיזמן לו השם יתברך לעת המצטרף את הפרי עץ הדר, והנה תפלתו תעשה פרות, וזהו שרמז התנא באמרו לשון יחיד 'לאילן', להורות על האילן המיוחד המבאר בתורה למצוה.'

ומובא (קדושין ב' ע"ב): 'דרבנן של איש לחזר אחר אשה'. 'איש' בגימטריא 'שבט', 'אשה' יש בה רמז לאתרוג (עין בני יששכר מאמר חדש שבט אות חיים), אם כן 'דרבן איש' בשבט כבר לחזר אחר אתרוג.

ט"ו בשבט

שְׁיֵהִיָּה בְּרִיא! וּמְדִיק בְּסִפְר 'פְּלֵא יוֹעֵץ' (עריף ספוק) שָׁאם אָדָם יְכוֹל לְהַבְרוֹת אֶת עֲצָמוּ בְּאֶכֶל יוֹתֵר פְּשוּט וְזוֹל וְקוֹנֵה לְעֲצָמוּ אֶכֶל יָקָר יוֹתֵר- עוֹבֵר עַל בַּל תִּשְׁחִית.

נִמְצִינוּ לְמַדִּים שֵׁשׁ פָּאן שְׁנֵי עֲנִינִים:

א. אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה מְרַבָּה אֶפְלוּ בְּלִי תַעֲנוּגִים מְזִיקָה וְיִכּוּלָה לְקַלְקֵל בּוֹ אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה.

ב. אֲכִילַת תַעֲנוּגִים, אֶפְלוּ מֵעֲטָה, גַּם כֵּן יְכוּלָה לְקַלְקֵל.

יְדוּעָה דַעַת רַבְּנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ זי"ע, שֶׁבְדוֹרוֹת הָאֵלוּ צָרִיף לְהַקֵּל יוֹתֵר, אֲבָל בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, הִיָּה זֶה פְּשוּט שְׁאָדָם צָרִיף מְאֹד לְהַשְׁמֵר מֵאֲכִילָה. דוֹרְנוּ חָלוּשׁ יוֹתֵר וְאֶפְשָׁר לְהַקֵּל, אֲבָל כַּמָּה שְׁאֶפְשָׁר לְהַתְקַדֵּשׁ - צָרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל לְזִכּוֹת לְזוֹה.

עֲבוֹדַת ה' עַל יְדֵי אֲכִילָה וְצִנוּן הַתְּאֵוָה

רַבְּנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זי"ע הַעֵיד עַל שְׁנֵי חֲסִידִים, אֶחָד נִשְׁמַר מֵאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה מִיִּתְרַת בְּתַכְלִית, וְהַבְּרוּ נִשְׁמַר לְאֶכֶל דִּיקָא בַּקְּדוּשָׁה יִתְרָה, כֹּל דְּבָר בְּדִקְדוּקָה וּבְמִחְשָׁבָה, וּבְכֻלָּל לֹא הִיָּה מִמַּעַט מִמָּה שֶׁהִיָּה צָרִיף - וּשְׁנֵיהֶם זָכוּ לְאוֹתָהּ מְדֻרְגָּה.

יְדוּעִים דְּבָרֵי הַרָאב"ד שֶׁפְּאָשָׁר אָדָם אוֹכֵל בַּקְּדוּשָׁה, וּפּוֹרֵשׁ מִהַמְאֶכֶל בְּאֶמְצַע הָאֲכִילָה כְּדֵי לְקַרֵּר אֶת תְּאֵוֹת הָאֲכִילָה, זֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ כְּתַעֲנוּת (עֵין מַגֵּן אֲבָרָהם סִימָן תַּקְעָא סְעִיף קָטָן א בְּשֵׁם סְפָרֵי מוֹסֵר, וְרַבְּנוּ יוֹנָה בִּיסוּד הַתְּשׁוּבָה בְּשֵׁם הַרָאב"ד, מְגִיד מִיִּשְׂרָאֵל פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא, רֵאשִׁית חֲכָמָה שְׁעַר הַקְּדוּשָׁה, וּבִשְׁל"ה הַקְּדוּשׁ שְׁעַר הָאוֹתִיּוֹת).

וְכוֹתֵב רַבְּנוּ יַעֲקֹב אֲבִיחֻצִירָא זי"ע (בְּסִפְרוֹ אֶלֶף בֵּינָה קטו) וְזוֹה לְשׁוֹנוֹ: 'כִּי אֵין שְׁמִירָה לְאָדָם מֵיִצֵּר הַרְעָה כְּמוֹ מַעוֹט אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה, וְזוֹ רְמוּז בְּפִסּוּק (אִיּוֹב ג, כד): 'כִּי לִפְנֵי לַחֲמֵי אֲנַחְתִּי תָבֵא וַיִּתְּכוּ כַּמִּים שְׁאֲגַתִּי" - קָדָם שִׁיאֲכַל הִיָּה מִתְּאֵנַח שְׁמָא יֵאֲכַל יוֹתֵר מִן הַשְּׁעוֹר, וּבְזוֹה יִתֵּן כַּח לְסִטְרָא אַחְרָא, כִּי

מְלֵאכִים, גְּדוֹל הַעוֹנָה יוֹתֵר מִן הַמְּבַרְךָ (בְּרִכוֹת נג ע"ב) - וְכֹל מָה שְׁאֶפְשָׁר לְהַתְחַזֵּק בְּעֲבוּדָה הַזֹּאת, בּוֹדֵאֵי שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא לְכָף.

תַּקוּן הַבְּרִית - לְבִרַח מִתַעֲנוּגִים

הַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֻצִירָא זי"ע בְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ 'גְּנֻזֵי הַמֶּלֶךְ' (חֶלֶק תַּקוּן הַבְּרִית, אוֹת נג) כְּתֹב: בְּרֵאשִׁית רֵאשִׁי תְּבוּת: ר' פּוֹאֵת בְּרִית שְׁמֹר? שְׁמֹר אֲכִילַת תַעֲנוּגִים. בָּא לְרַמֵּז, שֶׁשְׁמִירַת הַבְּרִית שְׁלֵא יִטְמָא בְּלִילָה, חֵס וְשְׁלוֹם, יִשְׁמַר עֲצָמוּ מֵאֲכִילַת תַעֲנוּגִים. וּכְשֶׁתְּבַוְּנָה, תִּמְצָא שְׂרַב הַעוֹנוֹת יוֹצְאִים מִתַעֲנוּגֵי אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה כַּמְבָאָר בְּכָל מְקוֹם: - "פֶּן תֹּאכַל וּשְׂבַעְתָּ ... וְרַם לְכַבֵּד וּשְׂכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים ת, יב); "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֹט" (שֵׁם ל, טו); "פֶּן אֶשְׁבַּע וְכַחֲשִׁיתִי" (מְשָׁלֵי ל, ט). וּבְפִרְט טְמֵאָה זֹאת תְּלוּיָה בְּאֲכִילָה, וְלָכֵן יִזְהַר הַרְבֵּה מֵאֲכִילַת תַעֲנוּגִים, וְעַל זֶה הִרְמִזוּ רְפוּאֵת בְּרִית שְׁלֵא יְבוּא לְיַדֵי טְמֵאָה בְּלִילָה יִזְהַר מֵאֲכִילַת תַעֲנוּגִים.

וְשֵׁם (בְּתַקוּן נד) כּוֹתֵב עוֹד: 'תַּקוּן בְּרִית יְרַחֵק ר' בּוּי אֲכִילָה שְׁתִּיָּה', וְהוּא כְּדַבְּרֵינוּ הַנּוֹזְכִים לְעֵיל, שֶׁאֲכִילַת תַעֲנוּגִים מְבִיאָה לְיַדֵי טְמֵאָה, יֵשׁ חֲלוּק גַּם כְּפִי הַטְּבַע בֵּין אֲכִילָה לְאֲכִילָה, שֶׁבְּאֲכִילַת תַעֲנוּגִים אֶפְלוּ תִהְיֶה מֵעֲטָה, מְבִיאָתוֹ לְיַדֵי טְמֵאָה, אֲבָל בְּשִׂאָר אֲכִילוֹת שְׁאֵינָם שְׁלֵם תַעֲנוּגִים - אֵינּוּ מְזִיק בְּהֵם, כִּי אִם רְבוּי אֲכִילָה וּשְׂבִיעָה, אֲבָל אִם אֵינּוּ שְׂבַע בְּהֵם לֹא יְבוּא לְיַדֵי טְמֵאָה. וְלָכֵן יִזְהַר מִשְׂאָר אֲכִילוֹת מְרַבּוּי. כִּי הַרְבּוּי בְּהֵם מְבִיאֵי לְיַדֵי טְמֵאָה. וְכֹא הִרְמִזוּ עַל נְכוּן, דְּתַקוּן בְּרִית וּשְׁמִירַתוֹ שְׁלֵא יְבוּא לְיַדֵי טְמֵאָה - יִזְהַר מְרַבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה עַד כָּאֵן לְשׁוֹן קְדוּשׁוֹ. וְכֵן כְּתֹב בְּסִפְרוֹ אֶלֶף בֵּינָה (אוֹת קטו) שְׁצָרִיף לְהִזְהַר מְרַבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה.

וַיֵּשׁ בְּחִינָה שְׁלֵם בַּל תִּשְׁחִית דְּגוּפָא עַדִּיף (שְׁבַת קמ ע"ב). כְּלוּמַר צָרִיף לְדָאָג לְגוּף שְׁיֵהִיָּה בְּרִיא, שִׁיּוּכֵל הָאָדָם לְעַבֵּד עֲבוּדָתוֹ יִתְבַרְךָ, לָכֵן עַדִּיף לְאֶכֶל אֶפְלוּ לַחֵם יוֹתֵר יָקָר - הַעֲקָר

ט"ו בשבט

במלח ושותה מים במשורה וישן על הארץ ומצמצם בעניינים הגשמיים, מוכח בחוש שפונתו לשמים, כלומר, אפלו שעת אכילתו, שתיתו ושתו - נחשבת כשעת עמלו בתורה, לכן פתב 'עמל' לשון הוה, עד כאן לשונו.

וכן פתב מרן בשלחן ערוך (סימן רלא), אפלו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיכה והקמה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כלם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפלו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משבח, אלא יתפון שיאכל כפי חיותו, לעבד את בוראו.

כתוב בספר 'מגיד מישרים', והביאו רבנו הקדוש רבי אהרן ראטה זי"ע (בספרו הקדוש שלחן הטהור, בפתח עינים): 'לא תאכל בדרך הנאה כלל, רק על כל לעיסה ולעיסה יתרה בתורה. ויהיה מאכלך פדגמת קרבן, פדכתיב (משלי כג, א): "כי תשב ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך" - הינו שפשתשב לאכל לחם, דע, שיש לך עתה מלחמת היצר קשה וכו' עין שם באריכות.

לכן צריך האדם מאד לדקדק ולקצר בזמן האכילה, כי כל זמן שמאריכים באכילה - ממשיך עליו את זמן הדין, אמנם מוכא בגמרא (ברכות נה ע"א): 'המאריך בשלחנו מאריכים לו ימיו ושתותיו', הטעם לזה הוא רק כדי להמתין לעניים שיבואו ולא לשם התענוגות גופו. [עוד מפרש שם - בין תבין את אשר לפניך - התבונן נא בעבודת הצדיקים שהיו בדורות שעברו, איך הם התנהגו באכילה אז תדע איך להתנהג].

במעוט תענוג כי הוא אבי אבות הטמאות אחד מקניני התורה הקדושה הוא במעוט תענוג. פתב הגאון החזון איש זי"ע (קבץ אגרות) כמה צריך להזהר מאד מאד מאכילת תענוגים. בטמאת הגוף יש כמה דרגות טמאה:

אכילה בימות החל נותן פח לסטרא אחרא, ועל זה היה מתאנח ושואג קדם אכילתו כדי שידחה היצר הרע המפתהו לאכל לשבעה.

גם בספרו הקדוש 'גנוזי המלך' (תקון התשובה) מרבה לדבר רבנו יעקב אביחצירא זי"ע על ענין התענית: הרי ידוע מהראב"ד, שהממעט באכילה נחשב לו כתענית, כמו שדדשו (תענית יא ע"ב): 'לעולם יראה אדם פאלו קדוש שרוי בתוף מעיו שנאמר (הושע יא, ט): בקרבך קדוש', לפי שאין דבר גורם קדשה לאדם כמו מעוט אכילה ועל זה נאמר (במות כ' ע"א): 'קדש עצמך במותר לך', ואזהרת האכילה היא שירחיק עצמו מכל מיני מעדנים ומכל מיני מתיקה ויתרחק מהם, וגם בסעדה שהוא רוצה להבראות את גופו, 'סעדה שהנאתך הימנה משך ידך הימנה' (גטין ע' ע"א), וזה אפשר לפרש הא דתנן באבות (ו, ד): 'כף היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

ולכאורה יש לדקדק בלשון התנא, למה כשדבר מדרבה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, הזכיר לשון עתיד, אבל כשמגיע לתורה הוא אומר בלשון הנה - ובתורה אתה עמל?!

בא להודיענו התנא, שעקר העבודה ועסק התורה הוא מעוט האכילה ולא יאכל מעדנים ומיני מתיקה שאפלו מעוטם מזיק, ומגביר בלבבו את היצר הרע, ולא יהיה מאכלו של אדם כי אם פת מעט ולפתן, וגם לא יהיה שבע ממנו כי אם לקיום הנפש לעבודת השם יתברך.

ולא יכונן להנאתו, רק שיהיה חזק לעבודתו יתברך, וגם כשישן, לא יכונן להנאתו רק שיהיה חזק לעבודתו יתברך, ממילא נמצאו כל מעשיו אף שהם צרכי גופו הם לשם שמים. ומבאר דברי התנא, שפשאוכל פת

ט"ו בשבט

בראשית). ועוד כתב שם: 'כי הטוב בעיניך מה שעשית בזה הלילה - לשנות מים יותר מדאי?!' (שם פרשת בשלח).

מוכא בגמרא (ברכות נה ע"ב): 'אמר רב הונא, לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב, ולאדם רע אין מראין לו חלום רע, ומפרש רש"י: לאדם טוב מראין לו חלום רע - כדי שידאג ולא יחטא, ושיכפר לו עצבונו; לאדם רע מראין לו חלום טוב - כדי לשמחו, שיאכל עולמו.'

הבה ונעשה חשבון - אם אפלו על חלום טוב גורעים חלק האדם לעולם הבא, מכל שכן מהתענוגים שהאדם נשקע בהם במזיד ובהקיץ, שינכו לו מזה לעתיד. ומה נואלו האנשים שעושים כל ימיהם כחגים ועוסקים תמיד בענוג הגוף.

מספר (ספר מלך בנפיו' ח"א עמוד 19) כשהגיע הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שהיה מכנה בבחורותו 'העלוי ממוסט' בנוכח הרדוק, קבלו רבי יודל בזרועות פתוחות. כל ימיו ספר רבנו על החנויה הזאת, פגישתם הראשונה, בהתרגשות בלתי רגילה, כמי שעודנו שרוי עכשו בצל הרשם שהמארע הזה עשה עליו בזמנו. בהכנסו אצל הסבא, לא נמצא בכל הדירה פסא אחד שלם להושיב עליו את הבחור. ואחרי שברכו לשלום שוחחו שניהם בעמידה בדברי תורה. השיחה הייתה קצרה ונמשכה רגעים ספורים בלבד. אולם הדברים המעטים שהתלמיד החדש הספיק להשמיע, נשאו חן בעיני רבי יודל, עד שמרב שמחה והנאה אמר אל בנו הצעיר: "הבחור הזה אמר עכשו חדוש נפלא כמו למדן גדול. מן הראוי לכבד כזה למדן בכוס תה מתוק. גש, אם כן, אל החנות וקח בהקפה קביה סכר אחת, שנוכל להמתיק לו בה את התה"; ומעשה זה מעוררנו, שהרי זו הייתה מחנה מיוחדת במינה בזמנם, כי לולא ההערכה שרחש לתלמיד הצעיר, מי חשב על דבר מותרות שכזה?

ראשון לטמאה, אב הטמאה ואבי אבות הטמאה. ואלו בטמאת הנפש דמלוי התאנה והתענוג הן כל הטמאות יחד - כף מגדיר הגאון החזון איש זי"ע את הטמאה של ההתענוגות החמרות. שזה שיא הטמאה! וזה אחד מהדברים המעפבים ביותר את הלמוד. ואמרו רבותינו ז"ל: 'עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו - יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו' (מוכא בתוספות פתבות קד ע"א ד"ה לא נהנתי) - 'סעדה שהנאתך הימנה משך יך הימנה' (גטין ע' ע"א); ובדיעות אלו, יגש אדם לאכילה מתוך התבוננות ומחשבה כדי להתקדש ולא ההפך, חס ושלום.

עבודת גדולי ישראל בענין מעוט תענוג

אצל הגאון החזון איש זי"ע הייתה, האכילה כמו מעשה כפוי, בבחינת מה ששינינו (אבות ד, כב): 'על פרחך אפה חי' - היה מכרח לאכל כדי להחיות את עצמו. ופעם התבטא: 'אין אצלי שום הפרש בין קדם שאכלתי לאחר שאכלתי, כי איני מרגיש בזה. אף יש לי סימן, אם בני ביתי מגישים לפני אכל, אני מסתמך על זה, שאני עדין קדם אכילתי, אם איני מוצא אכל על השלחן זה סימן שקבר אכלתי'; החזון איש זי"ע היה בכלל מנתק לגמרי מתענוג, זו ודאי מדרגה מאד גבוהה, למעלה מהשגתנו, אף כשמזכירים דרגות אלו של הצדיקים, זוכים לאיזו נגיעה ושכחות לדרכים נשגבות כאלו, עד שנוזכה לקדשת האכילה בתכלית השלמות.

הגאון הצדיק הסבא מקלם זי"ע, מביא בספרו 'חכמה ומוסר', בלשון המשנה: 'אפלו מים... במשורה תשתה! וכמוכא בספר הקדוש מגיד מישרים' למרן הבית יוסף זי"ע: 'תסגף עצמך בכל האפשר ואל תשתה מים הרבה, אף על פי שכל זמן שאתה דבק בתורתך "אני ה' רופאך" (שמות טו, כ), מכל מקום אתה משביע היצר הרע בשתיית מים הרבה ולא נכון לעשות כן' (מגיד מישרים פרשת

שאלוהו אם הוא גם עשן פעם? השיב: אני לא הכנסתי לפי מעולם דבר שיש בו רק הנאה... זה היה כל כך פשוט אצל גדולנו – להתרחק מהתענוגים.

הגאון רבי אלעזר מנחם מן שף וצ"ל העיד, שזכה לכל תורתו בגין היסורים והקשי שהיו מנת חלקו כל השנים. בכחינת (קהלת רבה ב, יג): 'תורה שלמדתי באף היא עמדה לי', והיה אומר: מי שדבוק בגשמיות ובחמירות - לעולם לא יגיע לרוחניות. פי מי ששקוע בהנאות ומדבר אודות מתכוני אכילה משפחים פאלה או אחרים, וכיוצא בשאר הנאות - לא יגיע לכלום. והיה מספר, שכל התקופות הכי יפות שלו ברוחניות - היו אלו התקופות שהיה חי בהם יותר קשה.

פעם הגיעה בתו הנשואה של הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זי"ע, ואמרה לו שיש איזה ארון בשביל לאפסן בו חפצי נוי, לא עולה יקר רק איזה סכום פשוט - אולי אקנה אותה? אמר לה: בתי! איפה ראית דבר שכזה אצל אמה?

כשספר זאת רבי יוסף דוד אפשטיין, אמר: לכאורה למה ענה לה כך? והרי הדורות השתנו! למה באמת שלא תקנה את המזנון הזה - מה יש בו? אלא רצה להחזיר לה, שאף אם הדורות השתנו, הגם שמכניסים מכשירים אלקטרוניים וכיוצא בזה, אבל הוא רצה ללמד אותה את המסלול של מעוט התענוג, שצריך להתרחק מהפריטים החמריים עד קצה הגבול. כי כל הדברים הגשמיים שהאדם דבוק בהם - מרחיקים אותו מרוחניות.

ולהסביר הענין היטב, היה חוזר על משלו של הסבא מנובהרדוק זי"ע - משל לרפכת שנוסעת לכוון מזרח, ויש אדם שהולך לכוון מערב בתוך הרפכת. האם הוא יגיע באמת לכוון אחר? כך הוא בחיי האדם: אם הוא הולך בכוון של חמירות וגשמיות, כלום לא יעזר לו, גם אם ילמד תורה - לא ישתנה

מספרים על הגאון הקדוש רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע, באשר נשא בשנית לעת זקנה, ונכדו בקרו, הרבנית הגישה מרק ריחני וטעים, והסבא אמר לו: - שתה את המרק, בני... זה טעים, הרבנית הכינה! ואלו הוא לא טעם, וכשהפציר בו הנכד, טעם מיד משהו, ומיד חדל, אחר כך נכנסה הרבנית, וכשתמקה מדוע אינו אוכל, השיב בהתנצלות: "מעדנים שפאלה בימות החל? זה קצת יותר מדי! אני כל ימי נזהרתי מלפנק את גופי, התרגלתי להסתפק בהכרחיות, ועלה בנדי, ברוך השם. אז מה? בדיוק עכשו כשהגוף הולך להפרד, אשקיע בו? שמרי את המתכון לכבוד שבת, אז אשמח להתענג על תבשיליך המעדנים, אטעם מהם מלא חפנים, וממה שאוכלים לכבוד שבת הוא מזון לנשמה..."

פעם הגישו לחפץ חיים זי"ע בשבת קדש מאכל ומישהו פלט: "האכל מאד טעים". ותכף כששמע ה'חפץ חיים' את המשפט הרחיק את המאכל, ואמר: "דבר כזה לא צריך לומר". כי כשהחמירות באה לידי בטוי בהנאה ובדבור - צריך להרחיקנה. וכך נהגו צדיקים רבים, וכן הבאבא סאלי זי"ע היה מתנזר ממאכל שאמרו עליו שהוא 'טעים'.

הגאון הצדיק רבי שלמה זלמן בלוך וצ"ל, תלמיד ה'חפץ חיים', באשר היו אומרים לו: מה פכודו רוצה שנקין לו לארוחת צהרים, היה עונה: "לא צריך להכין פלום". וכשכבר היו מכינים היה אומר: "יותר מדאי הכנתם, חושבים לעשות לי טובה, אבל מאכלים אותי תולעה ורמה", כמו שהמשנה אומרת (אבות ב, ח) 'מרבה בשר מרבה רמה'... - הרב וצ"ל היה חי את דברי רבותינו ו"ל.

באשר הגאון רבי משה פינשטיין וצ"ל פרסם את פסקו המפרסם נגד עשון במקומות צבוריים, על פי מחקרים המוכיחים, שכל סיגריה מקצרת את תוחלת החיים, וגם כלפי האנשים ששואפים את עשן המעשנים וכו',

ללכת בכיוון אחר, כי הוא בכיוון ובמסלול שונה.

וכן מספרים על הגאון הסטיפלר זצ"ל, איך השיג את שו"ת רבי עקיבא אייגר שלו? לקח מהגניזה שני עתקים שבלו, צרפם יחד, ומה שהיה חסר - השלים בכתב יד.

לכן צריך להתרחק מאד מתענוגים מיתרים וכמאמר חובת הלקבות (שער חשבון הנפש פרק ג): 'וכבר אמר אחד מן החכמים: באשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא'; כי הם שני עולמות מנגדים לחלוטין.

ומספרים עוד על רבנו הסטיפלר זי"ע - בעיר בני ברק הלחות גדולה, וכשהתחיל המזגן להתפשט בעולם, כלם התקינו מזגנים, פעם בא אליו אדם שרצה לתרם מזגן ואמר: "בתוך כמה דקות אני מתקין למעלת כבודו מזגן בבית, להפטר מהחם המעיק". ספר בנו הגאון רבי חיים שליט"א, שאביו סלק את האיש עם המזגן יחד... ופעם אמרו לו, אולי יבוא נא כבודו לבאר שבע לנוח ולהתאורר, אמר: "לא! המנוחה שלי כאן, ליד השלחן עם הגמרא", אפלו מאורר סרב להחזיק... לפי שהצדיקים מרחיקים עצמם מכל מיני תענוגים!

פעם, באשר שוחח הנצי"ב מוואלוז'ין זצ"ל עם בעל חדושי הרש"ש (רבי שמואל שטראשון) בדברי תורה, ואמר לו באור גאוני בתוספות [שאחר כך העתיקו הרש"ש בבאורו], התפעל מאד ושאל: "איך זכית לחדוש נפלא שכזה?" ענהו הנצי"ב: "בגלל שאני חסר-כל בגשמיות, ואלו כבודו משפע בהרחבה תמריית, לכן זכיתי וקרא אני לחדוש כזה". כי בשלומדים תורה מתוך הדחק, נפתחים לו מעינות חדשים בתורה הקדושה.

החזון איש בקבץ אגרות כותב, בהיותי שבור ורצוץ כל הימים ולא זכיתי לשום ענג מתענוגי החיים, והענג היחיד שיש לי זה לעשות רצון קוני... כך היו הצדיקים נזהרים מכל דבר של תענוג, כי יש תענוגים שמרחיקים את האדם מרוחניות ומעבודת השם.

רבנו יצחק עראמה זי"ע בספרו 'עקדת יצחק' מבאר את לשון הגמרא (ברכות יג ע"ב, ועוד) - 'חסורי מחסרא והכי קתני', בדרך כזו: אם אתה רוצה ללמד? חסורי מחסרא! חסר מעצמך. והכי קתני - כך תלמד. וכך אפשר להתעלות בתורה.

עמוק ענין קדשת האכילה והעלאת נצוצות

אחת הסגולות היותר נפלאות לאדם באשר הוא רוצה לתקן איזה מדה, הוא ללמד מה שאמרו חז"ל בזה. כמו שכתוב במדרש (במדבר רבה יד, ד): 'אם יגעף הרבה בדבריהם הקדוש ברוך הוא מסיר יצר הרע מלבך', ואיתא (אבות ד, כא): 'הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם' - ו'תאוה' כוללת גם תאוה אכילה.

מספרים על הגאון הקדוש בעל קצות החשן זי"ע, רבי אריה ליב הכהן העליר זצ"ל, שהיה לומד בדחקות גדולה, וכה גדולה הייתה הדלות עד כי בביתו, במקום שלחנות, היו כמה חביות שקועות באדמה ומתנשאות מחוצה לה, עליהן כתב את חדושי התורה שלו, הבית לא היה מסק, והקר היה כה גדול עד שהדיו בו הטביל את קלמוסו היה קופא בקר. וכשהיה רוצה לחמם היה משפשף עם היד ועם הגוף והסמרטוטים שהקיפוהו - כך היה כותב. ומתוך כך זכה שאת חדושי התורה שלו לומדים בליבויות - הבה ונתבונן איך הם למדו! מתוך דחק וקשי עצום.

כתב בספר הנפלא 'שלחן הטהור' (שחבר על ידי הרב הקדוש רבי אהרן ראטה, וזר צדיק וקדוש לברכה, על קדשת האכילה), שהרגל על כל דבר נעשה שלטון, ויכול להתקדש מאד מאד, ומביא בשם הרב הקדוש מסטרעטין, אנשים

בספרים אודות הנשמות המגלגלות במאכלים, היינו נוהרים לרחם עליהן ולפדותן בקדשתנו בעת האכילה, ולכונן לתקן את הנשמות המגלגלות במאכלים.

כתב רבנו חיים ויטאל ז"ע, בשערי קדשה בשם רבנו האר"י, שעקר קדשת האדם הוא בזהירות ברכותיו, לפי שכל מאכל - מקיפים אותו החיצונים, וכשאדם מברך בכונה, הוא מסלק אותם חיצונים, ואז גופו נעשה זך ומתקן לקבל את הקדשה. וצריך לכונן באכילתו שהוא מעלה אותם ניצוצות המגלגלים במאכל.

הנפש המגלגלת היא כעין שעור קומה ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כאדם על פריעו ועל קרבו, אם היה האדם בעל עינים פקוחות היה רואה איך שבתפוח אחד מגלגלת נשמה, שמצפה לתקונה כאשר המברך על המאכל - יברך בכונה, וכשאדם מתעלם מזה - הוא ממת בידים את הגוף שנמצא שם ומחכה לפדיון שבויים, ואם האדם היה חושב לפני אכילתו שרוצה לתקן את הנשמה המגלגלת - היה פועל גדולות ונצורות.

משל לאחד שאומרים לו: בבור הזה יש מים, ואם רצונך לשותת הימנו, דע, כי לבור הזה נפל אדם ומת, ועדין הוא שוכב בבור, ובכל המים נספגה גוית האיש המת, וכי מישהו היה נגש לשותת מהמים הללו? וכשאדם אוכל בחטיפה ובבליעה ושלא בכונה, הוא לוקח את הנפש שנמצאת בתוך המאכל וממת אותה ואוכל ממת שהוא בעצמו המית... כמה אדם צריך להתבונן בעבודה הזאת! הרי זה אחד מהדברים המקדשים את האדם, וגם, שאותן נשמות מגלגלות מטיבות עמו ומחזירות לו טובה וברכה כהפירת הטוב.

פעם ראה הרב הקדוש רבי זאב וואלף מזיטומיר ז"ע בעל 'אור המאיר', יהודי מברך על בירה בחטף, קרא לו הצדיק ואמר לו: האם חשבת על הבירה הזאת שעשויה משעורים, כמה זמן ארץ לשעורים הללו

מברכים ברפת המזון בכזאת ציפות, ואלו בתפלה מתחזקים קצת, הרי אם נעשה חשבון, תפלה היא מדרבנן, וברפת המזון דאורייתא, והיו צריכים להתאמץ בה יותר. אלא הואיל ואוכלים בדרך כה גשמית, הכל נעשה כל כך כבד, וכשמגיעים לברפת המזון - נעשים ציפים ולא מכוונים, אבל התפלה היא לפני האכל, לכן נתן להתפלל מעט יותר בכונה מאשר בברפת המזון.

אבל אם האדם היה אוכל בקדשה, היה מזדרז מאד לעבודת השם יתברך, והיה יכול לברך ברפת המזון בצורה נפלאה, וכך כותב בעל התניא בסדורו (שער גטילת ידים), שכשאדם אוכל בקדשה, ברפת המזון שלו יכולה להיות כמו במצב של יום פפור - בקדשה נפלאה. ולא יעלה על הדעת שאדם ישב לאכל בשפלות ככהמה. ועוד שאיתא בספרים הקדושים, שעל כל טפת תענוג, יצטרך לסבל ענש קשה של חבוט הקבר, ואמרו (אבות ב, ז): 'מרבה בשר מרבה רמה'; וחבוט הקבר, הוא ענש קשה מאד.

כמה אנשים אוכלים אותו לחם - אבל כל אחד, המזון שלו נשפע ממקום אחר, בלחם אחד בפרוסה אחת - הכל תלוי איך האדם מכוון באכילתו, אם אדם אוכל בתאנה - האכל שלו יבוא ממקום נמוך, ויכול להתגשם ולפל מחמתו, ואם אוכל בקדשה - המזון ישפע אליו ממקום גבוה מאד.

ואמר רבנו האריז"ל (ספר המצוות פרשת עקב): 'זה סוד הענין של כמה בני אדם שלפעמים פתע פתאם תבא עליהם מארע רע וקשה, וממירין דתם, חס ושלום, ויוצאין מקלל הדת, וכהיה עבדא דיוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי (פרכות כט ע"א) וכיוצא בזה, והכל הוא כפי בחינת נפש המגלגל ההוא שנתערב עמו, אם היה רשע גמור או לאו; הינו מפני שהתגשם באכל, ולא עסק לפדות שבויים באכילתו, אדם צריך לנהוג ממש ברחמנות, כי אם היו לנו עינים להתבונן קצת אודות מה שכתבו

ותרץ האר"י ו"ל, דאמרו רבותינו ו"ל (אבות פ"ק ה') בעשרה מאמרות נברא העולם, פרוש, על ידי המאמרות עצמן נתהנה הכל, דמאמרו של הקדוש ברוך הוא מרום וקדוש, ותכף כשאמר הקדוש ברוך הוא "יהי רקיע" (בראשית א, 1) - נתהנה הרקיע, וכמו שנאמר (תהלים לג, 1): "בדבר ה' שמים נעשו", ונכנס המאמר ההוא בחיות פנימי, להחיות הרקיע כל ימי עולם שיעמד, כמו שנאמר (תהלים קיט, פט): "לעולם ה' דברך נצב בשמים". וכן כשאמר "תוצא הארץ דשא וכו' עץ פרי" (בראשית א, 11), או "תוצא הארץ נפש חיה" (שם א, כד), אותו המאמר היה מהנה הכל, והמאמר הזה הוא חיות פנימי להם.

וכשנוטל אדם פרי או דבר מאכל ומברך עליו בכונה, ואומר: "ברוך אתה ה'", כשמזכיר את השם מתעורר אותו החיות שעל ידו נברא הפרי ההוא, כי נברא הכל על ידי השם, ומוצא מין את מינו ונעור, וזה החיות הוא מזון הנשמה, וכל זה במאכלים המתרים וכשרים, שצוה הקדוש ברוך הוא להעלותן מגשמיית לרוחניות.

וזהו שאמר הכתוב (דברים ח, ג): "ויצנף וירעבך", כי המן היה רוחני מאד, וההידיוטות לא היה להם קרת רוח ממנו, שעל פן אמרו (פסוק כ"א, ה) ונפשנו קצה וגו', וזהו שאמר (דברים שם): "ויאכלך את המן", שהוא רוחני מאד, "לחם אבירים" (תהלים עח, כה) - שמלאכי השרת אוכלים (יומא ע"ב), אלא שנתגשם קצת, כדי שיהיה בו תפיסת יד, לבא לידי כך, למען הודיעך, אפלו בזמן שתבא לארץ ישראל ותאכל לחם גשמי, שתקדים כבוד נשמתך לכבוד גופך, ולהעלות הכל מגשמיית לרוחניות, "כי לא על לחם לבדו", פרוש, בזמן שהוא לבדו גשמיית, בלי התעוררות הרוחני בו - "יחיה האדם". פרוש, הנשמה שנקרא 'האדם' בה"א הידיעה, פי הגוף נקרא 'בשר אדם', והנשמה נקרא 'האדם' (זהו הקדוש בראשית דף כ' ע"ב). "כי על כל מוצא פי ה' "

לגדל? הרי אתה יודע שיש נשמות שמגלגלות במאכלים, ואותה נשמה שהתגלגלה מתפללת שתפל בחלק השעורים שצתידים להקצור. ואחר כך בזרית המוץ מהשעורים, מתפללת שלא תדחה למקום שלא יאספוק משם, וכן בהמשך עשית המשקה - הנשמה רוצה להיות זיקא מנצלת למשקה, ואחר כך מתפללת, שהמשקה יגיע לפה יהודי שיברך בכונה ויפדנה, כל כך מתחננת, ואתה בא אחרי כל כך הרבה תפלות של הנפש המגלגלת שהצליחה לעבר את כל המדורים של הסכל הזה, ורק חכמה שתבוא לתקונה, ואתה חוטפה כך סתם, ממיתה שוב, ומקלע אותה, והיא תצטרך להמתין עד שתבוא לתקונה השלם. היהודי נבהל מאד... כי פתאם נזכר שהיום בדיוק היארצייט של אביו, ותכף התעלה! ואחר כך כשהתעורר - התעורר בתשובה גדולה מאד, להבין מה זו אכילה בקדושה, ושעל האדם מטל חוב של ממש להתקדש בזה. והגאון הבן איש חי זי"ע, באר בדרך רמז מאמרם ו"ל (פסחים קא ע"א): 'אין קדוש אלא במקום סעדה' - שעקר קדושת האדם הוא במקום התגברותו בשעת הסעדה.

מוכא בספר הקדוש 'כתר שם טוב' (לקט דברי תורתו של רבנו הפעל שם טוב הקדוש זי"ע - סימן קצד) "ויצנף וירעבך ויאכלך את המן וגו', למען הודיעך כי לא על לחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ח, ג) וקשה, דהה"ן של שתי פעמים 'האדם' מיתרים, והוי לו לומר 'יחיה אדם', ובאר, דאיתא בספר 'לקוטי תורה' מהאר"י ו"ל, דהחוקרים הקשו, מאין הוא חיות הנשמה? דאין הדעת נותן, שיהיה חיות הנשמה מלחם ומאכל גשמי! ואין לומר דהנשמה יכולה לחיות בלי מזון כמו מלאך. דאם כן, מה טעם אם עובר אדם ושוהה כמה ימים בלא מזון ימות ברעב? והמיתה הוא פריד הנשמה מן הגוף, וקשה מה טעמא תצא הנשמה מחמת מניעת אכילה, כיון שאינה נהנית ממנה? ונבוכו הרבה בזאת החקירה.

בדומם, צומח, חי, מדבר, ויש להם חשק להתדבק בקדושה, והם מעוררין מיין נוקבין, בסוד מה שאמרו חכמינו ו"ל (והר הקדוש פינתס דף רמו ע"ב): 'אין טפה יורד מלמעלה שאין טפיים עולה פנגדה', וכל אכילה שאדם אוכל ושותה, הם ממש חלקי ניצוצות שלו, שהוא צריך לתקן. וזהו שכתוב: "רעבים גם צמאים", שאדם רעב וצמא להם, למה זה? ואמר "נפשם בהם תתעטף", בסוד גלות, בלבוש ו"יחשבה לזונה כי כסטה פניה" (בראשית לח, טו), וכל הדברים שהם משמשים לאדם, הם ממש בסוד הבנים שלו שנתלבשו, והבן.

והשם יתברך רמז להם לישראל בכמה רמזים, שימצאו האבדה ויחזירו לבעליהם, לאביהם שבשמים, ולא צוה בן למלאכים ושופים ואופנים, והאבדה ההיא מדעת היתה, כמאמר רבותינו ו"ל (בראשית רבה ג, ז) שהיה בונה עולמות ומחריבן. עד כאן לשון קדשו.

הרוצה להתקדש באכילתו

מוכא בספר הקדוש לקוטי אמרים - תניא (פרק יד): 'צריך לקבץ לו עתים גם בן, לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע, כגון בעצת חכמינו ו"ל (שבת קנב ע"א) אשה חמת מלאה צואה כו'. וכהאי גוונא. וכן כל מיני מטעמים ומעדנים נעשים כף חמת מלא כו'. וכן כל תענוגי עולם הזה, החכם רואה הנולד מהן, שסופן לרקב ולהיות רמה ואשפה, וההפך להתענג ולשמח בה' על ידי התבוננות בגדלת אין סוף ברוך הוא כפי יכולתו, אף שיודע בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמתו, כי אם בדמיונות, אף על פי כן, הוא יעשה את שלו, לקיים את השבועה שמשיביעים: 'תהי צדיק' (נדה ל' ע"ב), וה' יעשה הטוב בעיניו.

בענין תענית הראב"ד הנזכרת, שאדם מצנן את תאוותו באמצע האכל, שחשוב כאלו התענה, רמז רמזו בפסוק (שמות יז, יא): "והיה כאשר גרים משה ידו וגבר ישראל וכאשר

- כשאתה מוציא השם בכונה על ידי הברכה שברכת עליו, שעל ידי זה מתעורר בו הרוחניות, ומזה "יחיה האדם", שהוא הנשמה, שנוזנה מרוחניות המאכלים, כי הקדוש ברוך הוא עשה בן בכונה מכונה, שעל ידי שהיה בונה עולמות ומחריבן (רפתי בראשית פרשה ג') נפלו ניצוצין קדושין לד' חלקי הבריאה: דומם, צומח, חי, מדבר - שראוי לאדם להעלותם.

והמשל, למלך שאבדה לו אבן טובה מתוך טבעתו, והנה עמדו לפני המלך בעת ההוא הרבה מעבדיו ושריו הפרתמים, והפחות וסגנים מאנשי מלחמתו עד אין מספר, ועם כל זה לא רצה המלך לצוות להם שיחפשו את האבן הטובה, רק צוה לבנו יחידו וחביבו שיחפש וימצא האבדה, ויחזירה לאביו המלך, הגם שהיה המלך בטוח בכל אחד משריו ועבדיו, שכאשר ימצאוהו, יחזירו אותו בשלמות, אף על פי כן לא היה ברצונו שהם יחפשו אותו, כי רצה לזכות את בנו חביבו, וכדי שיקרא המציאה על שמו, ולא עוד, אלא שרמז גם בן לבנו חביבו בכמה רמזים מקום מציאותו, כי מתחלה היתה האבדה מדעת המלך מקומה, ועשה הכל רק למען לזכות את בנו חביבו, וכדי שיגיע גם להמלך מזה גדל תפארת ושעשועים מבנו, לאמר: "ראו! כי שום אדם בעולם לא היה יכול לחפש ולמצא, זולת בנו".

והנמשל מוכן, שתחלת בריאת העולמות היה, כדי לברר הניצוצין קדישין על ידי אמה ישראלית, כמו שדרשו (ויקרא רבה לו, ד): 'בשביל ישראל שנקראו ראשית', שהם יתבררו ממאכלים מתרים וכשרים.

ובזה באר רבנו ישראל בעל שם טוב זי"ע את הפסוק (תהלים קז, ה): "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף", פרש בכאן סוד גדול, והוא, למה ברא הקדוש ברוך הוא דברי מאכל ומשקה שאדם תאב להם? והטעם, שהם ניצוצי אדם הראשון, שהיו מתלבשים

שיאכל, רק יבלע כמות שהוא, כדי שלא ירגיש שום טעם באכילתו. ועשה פן ועלה נפירות בצוארו [שקורין גישוואלין]. ואמר שהיה אז רק בן שש שנים. ומוכא עוד מהרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זי"ע (ת"י מוהר"ן סימן תקטו): 'הזהיר שלא לאכל בהלעטה הינו במהירות כדרך גרגרן, כי זהו בחינת (בראשית כה, ל) "הלעיטני נא", רק להרגיל עצמו לאכל במתינות בשוב הדעת ובדרך ארץ, כדרך שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השלחן, כך יאכל תמיד אפלו כשאוכל לבדו'. עד כאן לשון קדשו.

וכדברים האלו מוכא בזהר הקדוש (תרומה קסח ע"ב): כמאן דאכיל קמי מלפא קדישא ואצטריך דלא ישתכח בלען על פתוריה, דהא בלענו מסטרא אחרא הוי, ורזא דא (בראשית כה, ל) "הלעיטני נא", ארח בלענו, והכי אצטריך לסטרא אחרא, וכתיב (משלי יג, כה): "ובטן רשעים תחסר". ועל דא "ואכלת לפני ה' אלקיך" כתיב (דברים יד, כג), ולא לפני סטרא אחרא.

[צריך לאכל כמי שאוכל לפני המלך הקדוש, וצריך שלא ימצא בולען על שלחנו, שכולענות הוא מצד האחר, בסוד "הלעיטני נא", דרך בלענות, וכך ראוי לצד האחר, וכתוב "ובטן רשעים תחסר", ועל פן "ואכלת לפני ה' אלקיך", כתוב, ולא לפני הסטרא אחרא].

ולפני האכילה צריך להתפלל להקדוש ברוך הוא שיעזרנו להתקדש על דבר כבוד שמו יתברך, ויאכל רק מה שצריך לאכל, ושלא ימשך אחר התענוגים, ושהאכילה הזאת רק תקדש אותו, וצריך לעשות גלויה דעת על זה, לגלות בדעתו שהוא רוצה להתקדש. לכל אדם הקדוש ברוך הוא נתן לו תקון אחר, יש אנשים שיש להם תאונת אכילה גדולה מאוד, ויש אנשים שאין להם תאונת גדולה כל כך, לכן כל אדם צריך לפרש שיחתו על ענינו בפרטיות, ויאמר: "רבנו של עולם!

ניח ידו וגבר עמלק", משה מרמו על בר ישראל הרוצה להתקדש באכילתו, "כאשר ירים ידו מן המאכל – וגבר ישראל", יכול לגבר על התאונה, אבל "כאשר יניח ידו", כאשר הוא אוכל בלא הפסקה, בלעיטה, ברציפות, בר מנן – "וגבר עמלק", כשאדם אוכל בצורה כזאת – יש לו נפילה בעקבות אכילתו, כמו שאמר הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זי"ע (לקוטי מוהר"ן ח"א סימן יז): 'אפלו אחר אכילת איש הפשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה, וזה מחמת שיניקת הפסילות הוא משם'.

הצדיקים היו עושים הכנה גדולה לפני האכילה. מספר על הרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע שהיה טובל במקנה קדם לאכילתו... ואמר, ודאי שלפני תפלה צריך להתקדש ולבוא אחר הכנה, אבל לאכילה שהיא עבודה קשה יותר מתפלה, צריך הכנה יותר קשה מתפלה. ולכן היה טובל כדי שיזכה לאכל לשם שמים, כי האיש הישראלי יכול להתקדש מאד על ידי אכילתו כראוי.

כאשר האדם מצנן את תאוותו, הוא כמקריב קרבן לפני הקדוש ברוך הוא, כמוכא במשנה (אבות ג, א): 'שלושה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים; כלומר, הם לא חברו את המאכל עם קדושה, היו חסידים שהיו אוכלים תוך כדי עיון בספר מוסר, ובפרט בספר שמדבר על ענינים אלו איך למעט בתענוגים.

מספר שכאשר הגר"א זי"ע היה אוכל, היה טובל מאכלו במים כדי להפיג ממנו את התאונה, וכן מוכא על הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זי"ע (שבחי הר"ן סימן א): 'בהיותו בימי קטנותו, בא על דעתו לפרש מהעולם ורצה לשבר תאונת אכילה, אף עדין היה בשכל קטן ונדמה לו שזה אי אפשר שיניח מאכילתו כפי מה שהיה רגיל לאכל בבקר ובצהרים וכו'. על פן ישוב עצמו שיהיה בולע כל מה שיאכל, דהינו שלא יהיה לו עס מה

אף על פי שאני מרגיש שהמאכל ערב עלי מאד... אני מוכן למסור את נפשי אליך תהבנך ויתעלה".

כשאדם מתפלל לפני שאוכל את פרוסתו, המזון הזה יכול להפכו לגמרי לצד הקדשה. ויחשב, שאם באמצע האכילה הערבה, פתאם מישהו קורא ואומר לו: "בוא אתי, אתה יכול להרויח עכשו הון עתק", בודאי יעזב את האכילה, ירויח את הכסף, ואחר כך יחזר לאכילתו, כך גם בהתקדשות באמצע האכילה, עליו רק לגלות את מוכנותו, ולומר: "אני מוכן למסור את נפשי" וכו', והמחשבות האלו עצמן - מסיעות שיתקדש באכילה, כי העקר הוא הרצון וההשתוקקות.

דרגות שונות באכילה

בגמרא בתגיגה מובאות דרגות שונות באכילה. קדש, תרומה, מעשר וחלין. כך גם באדם האוכל אכילתו. יש אדם שאוכל ומחשבתו כל פלה בדבקות, בלי שום הנאה גשמית - זו בחינת קדש, ויש יותר מזה - קדשי קדשים, אלו הצדיקים שהכל מאוס בעיניהם ואינם רואים שום נדנוד, אמנם דרגות אלו אינן שכיחות אצלנו. דרגה פחותה מזו - כשאדם מברך את כל הברכות בכונה ומשתדל לעשות כל דבר בדקדוק - זו בחינת תרומה. דרגה פחותה מזו, כשאדם טרוד, אוכל בחטף וזורק מפיו ברכה ואין לו זמן להתבונן בעבודה הזאת, - זו בחינת מעשר. ויש שאדם מקפיד על פשרות בלי שום סרף אסור, ותו לא - וזו בחינת חלין. אבל מי שמזלזל בכשרות, רחמנא ליצלן, הוא בבחינת לחם טמא. וזה מפיל את האדם לגמרי.

בתקופת הגאון, רבן של ישראל - רבי עקיבא אייגר זי"ע היתה משפחה אחת בת תשעה ילדים מצלחים חוץ מאחד, שהיה מנסה ללמד תורה ומחו הסתום לא קלט שום דבר, ואלו במקצועות חל היה מצליח ומבריק, באו ושאלו את רבי עקיבא אייגר זי"ע, ואמר,

שצריך לברר אם לא התגאל במאכלות אסורות. אחרי חקירה ובדיקה התברר שהיתה שחיטה שאסרה בעל התניא בחרם כאכילת טרפות ונבלות, והנער הזה אכל בתתנה שהיה שם משחיטה זו, וזה הזיקו וגרם לו לטמטום. והסמיכות של פרשת שמיני לפרשת תזריע, כי בסוף פרשת שמיני, התורה מדברת ממאכלות אסורות. ותחלת פרשת תזריע התורה מדברת מלדה, ללמדך, שאכילה שלא כראוי גורמת השפעה לא טובה לילדים. ולהפך, כשאדם מקדש את עצמו באכילה, זה חודר לא רק אליו, אלא גם לילדים, אשרי חלקו.

ספר הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל (מובא בספר 'קדושים תהיו' להגאון רבי אהרן זפאי שליט"א) שהוא נסע פעם לאמסטרדם, ובאמצע הנסיעה הבחין באחד שגראה כלא יהודי, שיש לו מבטא עברי, מיד נגש אליו ושוחחו, באמצע השיחה פנה הלה אליו: "ראה נא, אני אדם לא דתי, אף על דבר אחד אני מקפיד - בשרות, אולי בנסיעתכם לאמסטרדם תראו לי היכן אפשר להשיג אכל כשר?"

רבי שלום הסכים, אף תבע לדעת מנין לו עמידה שפזאת על בשרות? ויען האיש כי אביו שרת בצבא ורצו להאכילו בחזקה מאכלות אסורות, והוא בחרוף נפש השתדל לאכל אף ורק בכשרות, עד מות ממש... היו מפים אותו מכות נמרצות, עד שפבר לא יכל לסבל את הענויים וכתב מכתב לקיסר, והתקבלה תשובה מלכותית, שכאשר יש חיל שכה מוסר את נפשו על ערכיו, עליכם לחדל מלהציקו וגם לספק לו את האכל הכשר שמבקש. ומאז עשו לו כבוד גדול. "זו הסבה" סיים האיש "שאני מקפיד על מנהג יהודי זה". אמר לו רבי שלום: "זה שאביך השתדל בענין הזה - חדר גם כך!" כשאדם משתדל בקדשת האכילה - משפיע גם לבניו.

גם באכילה בדרך פשוטה, יש לדקדק על כמה דברים, כגון לתת צדקה לפני האכילה,

הוא ממש לא יכול להמתין, יטעם איזו פרוסה ויעצור, ילמד איזה למוד, אפלו לרגע קט, וגם אחר כך בשעת האכילה יתהדר בדבר תורה, או במחשבות בטול - לאן האכל הנה יוביל אותו? וכך יתקדש בשעת האכילה.

מוכא בספרים הקדושים, שאפלו בימות החל, יחשב שאכילה זו "לכבוד שבת קדש", והענין בזה, כי הלא שבת היא קביעה וקנימא מהקדוש ברוך הוא באתערוותא דלעלא, לעמט החגים והמועדים שישאל מקדשים את הזמנים. ואמרו חז"ל (יומא לט ע"א): 'תנו רבנן, "והתקדשתם והייתם קדשים" (ויקרא יא, מד), אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו הרבה, מלמטה - מקדשין אותו מלמעלה; מקדש עצמו מלמטה - היא קדשת האכילה והדברים הגשמיים, כשאדם מקדש עצמו בהם, הקדוש ברוך הוא מקדשו מלמעלה - בדברים שהם מאתערוותא דלעלא, וזוהי לקדשת שבת, נמצא שגם באכילת החל בקדשה עושים הכנה לקדשת שבת. וזה סוד אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת' (ביצה טז ע"א).

כשאדם מקדש את עצמו באכילה, הוא חש ומרגיש בקדשת השבת, וזוהי גם לתפלות זכות ומרוממות, כי האכל המקדש הנה, נבלע בדמו ומקדש את כל שעור קומתו, השבת שלו היא אחרת לגמרי.

בספר הקדוש ראשית חכמה בשער הקדשה, כתב המחבר הקדוש, כמה עניני עבודת אכילה בקדשה, [שהיו שגורים דבריו בפה הצדיקים], ומבאר, שכל אכל שאדם אוכל - הופך להיות חלק מדמו, ובונה את כל שעור קומתו, לכן צריך מאד להתחשב בכך ולהתקדש ביותר. ובעל תשובה, גם בשבת כון שלא להתענג יותר מדאי, ויאכל מה שצריך כדי לענג את השבת, ורק את השבת דיקא, ולא את הכרס שלו, והוא אחד מהדברים שאדם צריך להתחזק בהם.

ויש עבודה גדולה להתודות לפני האכילה. וכן להתפלל שהמזון יהיה מזמן מבית המלך, כאשר מוכא בזהר הקדוש (ח"ב בשלח סב ע"א) בפסוק (שמות טז, ד): "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". רבי יוסי פתח, (תהלים קמה, טז): "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". מה כתיב לעלא? "עיני כל אליך ישברו". כל אינון בני עלמא, מצפאן וזקפאן עינין לקדשא בריך הוא, בגין כך, כל אנון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא, לשאלא מזונייהו מקדשא בריך הוא, ולצלאה צלותהון עליה. מאי טעמא? בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קדשא בריך הוא על מזוניה, גרים דיתברך כל יומא על ידוי, ההוא אילנא דמזון דכלא ביה. וטעמא דמלה (תהלים סח, כ): "ברוך ה' יום יום", ואף על גב דאשתכח עמיה, בעי למשאל קמי קדשא בריך הוא, ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו על ידוי ברפאן כל יומא ויומא לעלא, ודא הוא ברוך ה' יום יום.

[רבי יוסי פתח, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". מה כתוב למעלה? "עיני כל אליך ישברו", כל אלו בני העולם מצפים וזוקפים עינים להקדוש ברוך הוא, בגלל כך, כל אלו בני האמונה צריכים בכל יום ויום, לבקש מזונותיהם מהקדוש ברוך הוא, ולהתפלל תפלתם עליו, מה הטעם? בגלל שכל מי שמתפלל תפלתו להקדוש ברוך הוא על מזונו, גורם שיתברך כל יום על ידו, האילן שהוא שכל המזון של כלם בו, וטעם הדבר: "ברוך ה' יום יום", ואפלו שנמצא עמו מזון - צריך לבקש לפני הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלתו על מזונו בכל יום, כדי שתמצאנה על ידו ברכות בכל יום ויום למעלה, וזה הוא "ברוך ה' יום יום"].

וכותב עוד רבנו אהרן ראטה ז"ע, שכאשר נכנס הביתה לא יגש מיד לאכל, כך הוא ודאי יפל, אלא אדם צריך לצנן את תאנתו, כגון לקחת איזה ספר - להתבונן קצת, ואם

ט"ו בשבט

גובל בפקוח נפש, הצייע לו הרב: "לפני שתלך באנס, אכל הרבה, עד שתהיה אכילהך שם אכילה גסה, ואין מתחייבים על אכילה שפזו. נמצינו למדים שלפעמים אדם 'אוכל' לשם שמים. כמו שהיו אנשים פשרים שהיו אוכלים לשבעה כדי שיתחזקו ולא יפלו בעבודת השם, וזו גם כן אכילה חשובה, בכל מה שאפשר לעשות - יש להשתדל בזה, והעקר להתפלל על הדבר הזה, כי אין לנו כח לעשות כלום, רק בכח התפלה.

יהי רצון שיעזרנו האל, שנתקדש מאד מכח ט"ו בשבט בקדשת האכילה ובשאור קדשות בשלמות, ונזכה לעבד את בוראנו כרצונו, ונזכה לגאולה שלמה אמן.

המתיקו זאת צדיקים בבאור הכתוב (תהלים טו, ח): "שויתי ה' לנגדי תמיד", שאם אני חושב כל הזמן על הקדוש ברוך הוא כשאני עוסק בעניני 'לנגדי' - שהיא תאות האכילה, אזי 'תמיד', הוי זה קרובן תמיד, שאני כל הזמן שרוי בדבקות השם יתברך, שזהו בעצם סוד הקרבן - התקרבות ודבקות הבורא. והמשך הפסוקים מורים על כך, בכחינת מה שכתוב (שם טו, ט): "אף בשרי ישכן לבטח", וזה מורה שיזכה להנצל מצער חבוט הקבר, לפי כשאדם אוכל אכילתו לשם שמים, הוא ענין אחר לגמרי.

בספר 'טובך יביעו' מספר על גר ממשפחת בית מלוכה, שתנה צערו לפני אחד מגדולי ישראל, שהזמינוהו לבית אביו לסעודה, והסרוב

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים
וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם
ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 אש.ש. אש.ש. X

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000